

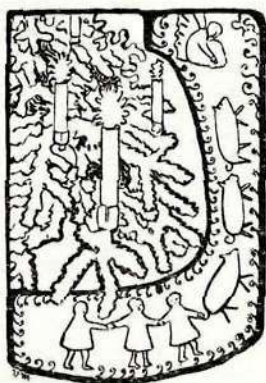
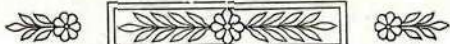
20/11 13 23 e ik

WALISTUS

V.S.B

KANSANOPETTAJAIN OY. WALISTUS · 1913 ·

Joulu- kuusella

En ma koskaan viettää saa
iltaa tätä hauskempaa,
jolloin joulutulten hohde
kirkas tuikkaa mua kohden.

Onpa sulle, kuusonen,
pantu kuormaa oksillen,
helmiä ja kukkaisvöitä
ja niin paljon kynttilöitä!

Siikkis lukisinko siis?
Yks, kaks, kolme, neljä, viis . . .
maasta kattoon — sanon kerta —
kaikki yhtä valomerta.

Tämän illan toivotun
riemuitsemme luona sun,
raitis lapsi puhtaan salon,
kannattaja jouluvalon.

Luonnon suuren salista
huoneeseemme saavuit sa
kevään talvehemme tuoden.
Riemuksemme henkes suoden.

Muistuttaahan tekos tää
taivaallista ystävää,
joka kulki tuskan teillä,
ett' ois iki-riemu meillä.

Tahdon olla iloinen.
Isän, äidin murehen
jospa myöskin voisni poistaa,
kodin valona niin loistaa!

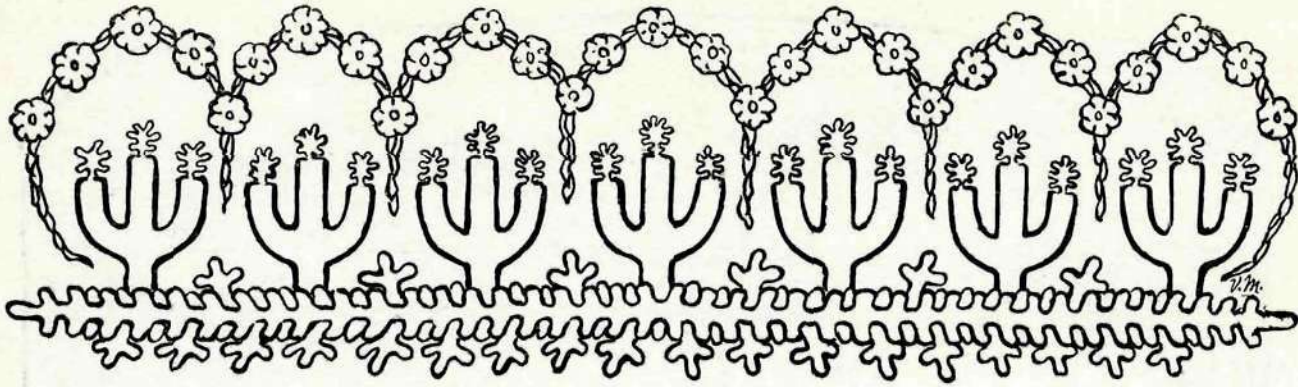
Yönkin unelmissani
kirkkaan kuusen ympäri
pyörin kanssa rakkaan väen,
jos ma lainkaan unta näen.

Enkelitten suojassa
nukun yöni rauhaisna,
sitten havahdun ma taasen
päivänkoittoon riemukkaasen.

Onnen juhla meillä on.
Taivon puoleen nouskohon
laulu kirkas nuoren kielen,
kiitosuhri lapsen mielen.

A. N.

Taivaan kirjoihin.

Evankeliumissa kerrotaan, että Jeesuksen opetuslapset ilolla palasivat eräältä saarnaamisen ja parantamisen koematkalta, jolle mestari heidät oli lähettänyt. Riemumielin he tulivat hänen luokseen takaisin. Olivat iloisia siitä, että Jeesuksen nimen turvin olivat saaneet voiman pahojen henkienkin lannistamiseksi. Silloin, niin kerrotaan evankeliumissa, Jeesus tyynnyttää heitä lausumalla: »Älkää siitä iloitko, että henget ovat teille kuuliaisat, vaan iloitkaa siitä, että nimenne ovat kirjoitetut taivaan kirjoihin.»

Eikö Jeesus opetuslapsillensa tahdo suoda heidän suurta iloansa? Varmaan hän suo sen, suo mielellänsä ja todellisesti. Iloitsipa hän tuona hetkenä itekin siitä, että hän näissä opetuslastensa voitokkaissa töissä saattoi nähdä lohdullisen enteen pahuuden lopullisesta kukistamisesta. Viimeinen, ratkaiseva valtasana maailmassa, yhtä vähän kuin ihmiselämässä, ei ole pahuuden voimilla, vaan se on Jumalan voimalla. Alituisesti taistelussa, läpi aikojen jatkuvassa valon ja pimeyden kamppailussa voitto on oleva jälkimäisellä. Jumalan on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti. Tämä on Jeesuksen horjumaton vakaumus; sen todistamiseksi hän on elänyt ja kuollut. Se on kristitynkin horjumaton vakaumus. Ken Jeesukseen liittyy, ken hänen asiansa omistaa, hän kyllä saa iloita, iloita joka kohdassa, missä näkee pahan väistyvän ja hyvän voittavan.

Mutta iloittamisessakin uhkaa vaara, josta Jeesus varoittaa. Kaikessa taistelussa tulee kysymykseen valta; voimalla vastustaja kukistetaan. Vallan käyttäminen on aina vaarallinen asia. Ajatelkaa sisaruspiiriä kodissa, tai ajatelkaa vieläkin suurempaa nuorten piiriä kouluissamme: kuinka voidaankaan tällaisessa joukossa valtaa käyttää väärin. Vanhemmat ja väkevämmät toverit harjoittavat helposti väkivaltaa nuorempain yli. Ruumiillisesti voimakkaampi voi erehtyä voimallaan orjuuttamaan nuorempaa, jopa pahoinpitelyyn asti. Henkisesti väkevämpi saattaa käyttää vaikutusvaltaansa houkuttelukseen toista, joka on heikompi, pahoille ja luvattomille teille. Tosiaan voidaan valtaa monella tavalla käyttää väärin.

Asettuminen Jeesuksen opetuslapsen asemaan, antautuminen hänen henkisen kosketuksensa ja johtonsa alaiseksi, sekin tuottaa valtaa. Mutta tälläkin vallalla on vaaroja. Siinä voi olla lähellä omankin kunnian lisää-

minen tai oman ylpeyden tyydyttäminen. Jeesus tietää tämän vaaran, sentähden hän puoleksi varoittaen, mutta samalla myöskin kehoittaen lausuu opetuslapsilleen: »Älkää siitä iloitko, että henget ovat teille kuuliaisat, vaan iloitkaa siitä, että nimenne ovat kirjoitetut taivaan kirjoihin!»

Ajattelemattomilla ihmisillä on tapana kirjoittaa tai veistellä nimensä kaikenlaisiin esineisiin ja paikkoihin. He sanovat täten »ikuistaneensa» nimensä. Mutta kaukana mistään »ikuistamisesta» tällainen puuha päinvastoin osottaa narrimaisuutta. Kirjoihin ja vihkoihin, joita omistamme, kirjoitamme sen sijaan oikeutuksella nimenme osotukseksi omistusoikeudestamme. Samaten varustamme kirjoittamamme kirjeet nimellämme ja allekirjoituksellamme merkiksi siitä, että kirje tulee meiltä itseltämme. Löytyy luetteloja, jotka säilyttävät kaikkein nimet; sellaisia ovat esimerkiksi kirkonkirjamme. Koululuetteloihin ovat niinkään kaikkein nimet kirjoitetut. Mutta eivät nämäkään merkinnät takaa nimenme todellista »ikuistamista».

Joka todella tahtoo nimensä ikuistaa, häntä Jeesus neuvoo iloitsemaan siitä, että hänen nimensä on kirjoitettu taivaan kirjoihin.

Jumala tahtoi pitää uskollista kirjanpitoa itsestäänkin meistä. Hän tarjoaa meille kullekin lapsen paikan »taivaan kirjoissa». Ilmestyskirjassa sanotaan, että Jumala kirjoittaa lapsellensa uuden nimen, jota ei tiedä kukaan muu kuin sen saaja. Näin yksityiskohtaista ja hellää on Jumalan kirjanpito. Näin lähelle omaa isänsydäntänsä hän tuon uuden nimen kirjoittaa. Mutta tämä merkintä ei voi pysyä pätevänä, jollemme itse sitä tahdo, jollemme opi iloitsemaan siitä, että nimenme ovat todella taivaan kirjoihin merkityt.

Joulu uudelleen taaskin muistuttaa siitä, että Jumalalla on halua ja rakkautta kirjoittaa nimenme taivaan kirjoihin. Antakaamme sen tapahtua Jeesuksen nimessä! Nimi taivaissa kirjoitettu, se merkitsee: kunnia tulee Jumalalle, yksin hänelle! Meidän on lupa iloita siitä, että mekin saamme työmme ja kaikkien tehtäviemme liikevoimana omistaa Jeesuksen nimen, hänen henkensä lahjat. Tahdomme oppia yhä hartaammin rukoilemaan Jeesuksen oman rukouksen loppusanoja: sinun on valta ja voima ja kunnia — sinun yksin, ei minun eikä meidän!

Paavo Virkkunen.

Peltolan muurin mökki.

li kova pakkanen. Tyyskän Pekka hiihteli koululle päin. Lunta oli paljon. Sitä oli ennestäänkin, ja viime yönä sitä vasta oikein oli tullut. Aidanseipäät töröttivät kuin makkaratikkujen päät sinnetänne, ja siinä Peltolan mökin luona, jossa tie kääntyi vasemmalle, oli niin paljon lunta, ettei edes seipäiden päitä näkynyt. Puoliväliin mökin seinää oli kinos kii-vennyt, eikä ikkunaakaan ollenkaan näkynyt.

»Kuinkahan se Peltolan muori pääsee ulos, kun oven reikä on noin pieni», ajatteli Pekka siitä ohi hiihtäissään.

Lumi oli näet melkein kokonaan peittänyt oven. Ainoastaan pieni kaistale ylä reunaa oli vapaana.

»Saapa se siinä tuhertaa, ennenkun saa lumen oven-takaa pois, kun se vielä on yksin kotona pojan mentyä Kotkaan.»

Nyt alkoi hän tarkastaa, oliko muori käynyt nave-tassa, mutta se ei ollut sitä tehnyt. Eikä se sieltä liioin hevillä pääse, siitä hän oli varma. Sitten koetti hän suksisauvoillaan lykätä enemmän vauhtia, sillä siinä oli mäkivieruma alas, mutta se oli turha vaiva. Sukset upposivat kinokseen päitään myöten.

Ponnistella siinä sai ennenkun Pekka oli koulun por-tilla. Pekkalan Kalle, Anttilan Aarne ja Kujalan Jorma siinä seisoivat tikapuiden alla. Ja Jormalla oli pieni kirveensä kainalossa kuusenkaatoa varten.

»Kauanpa olet viipynyt», sanoi Jorma. »Taitaa olla Reijulan kujalla paljon lunta.»

»On sitä enemmän kuin täällä. Ei Peltolan muurin ikkunaa näkynyt yhtään.»

»Vai ei näkynyt.»

»Ei, eikä se muori hevillä navettaan pääse, kun kinos on yläpuolella kädenripaa. Pieni kaistale vain näkyi yläkulmasta.»

»Elä joutavia», sanoi Kalle. »Ei siellä sen enempiä lunta ole kuin täälläkään. Se Tyyskän poika taas höpsii.»

»Mene katsomaan, jollet usko.»

»Mene itsel!» tuiskasi Kalle. »Kas, kun ei ollut räys-täihin ja savupiippuun asti. Et kai sinä nähnyt muo-

rin kukkoakaan viiritangon nokassa. Kai sekini oli lumen alla. — Kuulkaa, pojat, Pekka sanoo että muo-rin kukko on lumen alla.»

»Enpä minä niin sanonut.»

Samassa kello soi, ja pojat menivät sisään.

»Kuulkaa, tytöt, kuulutti Kalle, »tuo Tyyskän poika sanoo, että Peltolan muurin mökki on kokonaan lumen alla, piippu vain näkyy.»

»En minä niin sanonut. Ikkuna vain on lumen alla.»

Mutta kaikki nauroivat, eikä kukaan ottanut kuul-lakseen Pekan puhetta.

»Vai on se ihan kokonaan lumen alla», päivitteli Mat-tilan Liisa.

»Onko muorikin lumen alla?» huusi Vanhalan Aina.

»On, ja kuollut sinne», sanoi Kalle.

Silloin Pekka korotti äänensä ja sanoi melkein itkien:

»Se ei ole totta, en minä ole sanonut.»

»Pekka sanoo, että muori menee porsastaan ruokki-maan savupiipun kautta.»

Nyt Pekka suuttui vallan. Itkien sieppasi hän laati-kostaan viivaimen ja koetti rynnistää takariviä kohti, jossa Kalle oli. Mutta samassa tuli opettaja sisään.

»Mitä se Pekka siellä rynnistelee toisten rivissä?» kysyi opettaja.

Pian oli laulut laulettu lävitse, vuoropuhelu kerrattu ja runot lausuttu. Tytöt jäivät harjottelemaan leikkejä, somistamaan salia ja tekemään koristuksia kuuseen. Alempien luokkien pojat saivat olla apuna tytöille, mutta yläluokkalaisten oli lähdettävä kuusen hakuun.

Matka kulki metsään samaa tietä myöten, jota Pekka oli aamulla tullut. Mutta Tyyskän Pekan sydän oli täynnä, eikä hän tahtonut kulkea samassa joukossa kuin Kalle.

»On sillä Peltolan muorilla nyt lumenluomista», sanoi joku, »ei se Pekka paljon valehdellut.»

»On sillä. Saapa se lumityötä juhannukseen asti.»

»Onko se käynyt jo navetassa?»

Pojat kokoontuivat yhteen ryhmään kinoksen laelle ja tarkastelivat.

»Ei se pakana ole vielä käynyt edes pihalla. Hoi, muori, tule jo ulos mökistä!» huusi Kalle.

»Mitä sinä siinä kirut? Anna ihmisten olla rauhassa!» ohjaili Pekka.

»Mitä se sinuun kuuluu, Tyyskän poika. Ole hiljaa itse!»

»Niin me olemmekin, mutta sinä siinä ulvot.»

Pojilla oli tulla tappelu, mutta Jorma tuli väliin ja sanoi hiljaa Pekalle:

»Elä viitsi.»

Ja Pekka ei enää vastannut mitään Kallen härnäilyyn.

»Muori, muori nouse ylös jo», huusi Kalle taas.

»Se raukka ei pääse», sanoi Pekka Jormalle.

»Ei se pääse, kun ovi on kiinni», myönsi Jorma.

Silloin juolahti Pekan mieleen uusi ajatus.

»Kuulkaa, pojat, muori raukka ei pääse ulos sieltä.»

Osa pojista teki lähtöä.

»Annetaan muorin maata juhannukseen asti», huusi Kalle.

Mutta silloin tuli Pekka ulos vajasta.

»Pojat», huusi hän riemuiten, »täällä on lapio! Minä löysin sen olkien alta.»

»Pidä itse lapiosi! Me menemme kuusta hakemaan», huudettiin vastaan.

»Ei, ei. Kuulkaa pojat, elkää menkö!»

Pojat pysähtyivät. Ainoastaan kaksi seurasi Kallea metsään päin.

»Se voi vielä olla kipeä siellä sisällä, eikä sen poikaan ole kotona.»

Pojat kävivät hiljaisiksi. Pekan sydämellisyys alkoi

»Ei se pääse», myönnettiin.

»Mitä me muorista», sanoi Kalle, »antaa sen maata siellä, kunnes herää. Mennään hakemaan kuusta.»

»Mutta me voisimme auttaa sen sieltä pois», sanoi Pekka.

Kaikki kävivät hiljaisiksi ja katsoivat Pekkaan, joka jatkoi:

»Voisimme luoda lumen oven takaa, jotta muori saisi oven auki.

»Ei ole lapioita.»

»Täällä on talikko», sanoi Pekka vajaan kurkistettuaan.

»Vai talikko! Tyyskän piimäsuu poika rupeaa talikolla luomaan muorin lunta. Ja sitten hän saa muorilta voileivän. Se on hauskaa», ivaili Kalle. Hän nauroi, mutta iva oli tylsää, ja ainoastaan joitakuita yhtyi.

»Mennään pois! Mitä me tässä seistään», sanoi joku.

»Pojat, kuusta hakemaan!»

tarttua heihin. Samassa lehmä päästi ankaran ammonnan navetasta, ja lampaat, jotka olivat kuulleet kahinata vajasta, määkivät kilpaa.

»Sen lehmäkin kuolee nälkään ja lampaat samoin», jatkoi Pekka.

Silloin Jorma muisti karitsansa, jonka hän oli äidiltään saanut ja jota hän oli joka päivä leivällä ja heinillä ruokkinut.

»Taitaa se muori jo olla kuollut sinne kylmään», sanoi taas Pekka.

Pojat kävivät entistä vakavammiksi.

»Anna tänne lapio», sanoi Jorma, minä rupean luomaan.

Hän riisti lapion Pekalta ja taivalsi ovelle. Toiset seurasivat häntä, ja silloin alkoi lumen luominen. Hiessäpäin siinä huidottiin. Lumi tuprusi korkealle ilmaan ja punaisia neniä, poskia ja käsivarsia sekä mustia ja harmaita housuja ja takkeja vilkkui hohtavan valkeata

lunta vasten. Kun joku väsyi lapion varressa, antoi hän työaseen toiselle. Muutamat hakivat laudan kappa-leita vajasta ja loivat niillä toiset taas heittelivät tali-kolla kovempia lumimöhkäleitä sivulle. Eikä siinä kauan viipynyt, ennenkun oven takana oli aukko. Po-jat koettivat saada oven auki, mutta se ei onnistunut.

»Se on salvassa sisäpuolelta», sanoi Jorma.

»Niin se on», myönnettiin.

»Kolkutetaan», keksi joku.

He kolkuttivat ensin hiljempää ja vihdoin kovasti, mutta sisältä ei kuulunut mitään. Muori oli vähä-kuuloinen, eikä pojat sitä nyt muistaneet.

»Mutta jos se ei olekaan kotona?» sanoi joku.

Se tuli kuin salama taivaalta. Sitä he eivät olleet ajatelleet. Innostus, joka äsken oli heitä kannustanut, laukesi nyt kokonaan, ja kaikki katsoivat kuin edeltä-päin tehdyn sopimuksen mukaan Pekkaan. Pekka kävi vähitellen entistään punakammaksi; hän tunsu, ettei hänelle kävisi hyvin, jos muori ei ollut kotona. Hän ei tiennyt muuta kuin tarttua kaksin kourin ripaan ja lonkuttaa voimansa takaa.

Taas kuunneltiin.

»Minä kuulin jo», sanoi Jorma äkkiä.

Kohta kuulivat muutkin. Tuvan ovi kolahti ja etei-sen palkit nitisivät. Samassa kopeloi joku salpaa, ja ovi työntäytyi raolleen.

Siinä seisoivat Peltolan vapiseva muori punaposkisten poikien edessä.

»Tekö olette luoneet lumen oventakaa?» kysyi muori heikolla äänellä.

»Me», sanoivat pojat yhteen ään en.

Silloin aukasi muori oven selko selälleen, käski pojat sisään ja kopeloi sängyn alta korin, jonka ojensi pojille.

»Ottakaa tästä! — Minä jo luulin», jatkoi hän värä-jävällä äänellä, »että minun täytyisi kuolla tänne lu-men alle kylmään ja pimeyteen. Juhokaan ei ole ko-tona ja puut ja öljy olivat lopussa. Ottakaa vain tästä enemmän.» Hän ojensi pojille suuria omenia, jotka hän oli jouluksi säästänyt ja joiden posket olivat yhtä hela-kan punaisia kuin poikienkin.

Sitten pojat siirtyivät ulos, ja ikäänkuin yhteisestä sopimuksesta alettiin lumenluominen uudelleen eikä lopetettu, ennenkun muorilla oli tie navettaan, ja aurinko jälleen heitti säteitään Peltolan muorin ikkunasta.

»Pojat», sanoi Pekka, »nyt kuusta hakemaan!»

Ja pyrynä lenteli lumi poikaparven tieltä kun se kirmasi metsään. Sääret olivat suorina, ja suksisauvat tarpoivat lunta kuin äidin kirkun mäntä lauantai-aamupäivällä. —

Tuli sitten ilta. Joulukuusi seisoivat juhllisena kes-kellä salia. Oppilaat parveilivat ympärillä, ja heidän takanaan seisoivat tungokseen asti väkeä: isiä ja äitejä, nuoria neitosia ja nuorukaisia, joita koulumuistot olivat tuoneet tänne. Heille oli juhla jälleennäkemisen iloa, tai oikeastaan yhtäpaljon surua, sillä moni heistä, jotka siinä surumielisen näköisinä seisoivat seinää vasten noja-ten, olisi jälleen tahtonut olla pyörivässä kuunpiirissä, kyyhkylakasta lehahtavana kyyhkysenä, tyttönä, joka peseytyy rannalla ihmettelevien hanhien keskellä, tai peltomiehenä, joka rukiit kylvää, leikkaa, kokoo ja jau-haa. Runoja lausuttiin ja vuorokeskustelu esitettiin.

Huhu oli jo levittänyt tiedon tapahtumasta Peltolan muorin mökillä. Sitä kyselivät vastaantulijat toisiltaan; ja koko kylässä se oli herättänyt yleistä ihmettelyä.

Pojat siitä keskenään puhelivat ja nauroivat, ja ennen pitkää oli syntynyt koko joukko pikkujuttuja poikien kesken, kun jokainen muisti jonkun yksityisseikan tapahtumasta hiukan eri tavalla. Yläluokkalaiset kas-voivat nyt alaluokkalaisten silmissä entistä pitemmiksi, ja nuorempien poikain mielessä kuvastui ihanana se aika, jolloin he olisivat kuusen hakijoina. Myöskin tohtori, joka oli johtokunnan esimies, oli saanut tapahtu-masta tiedon ja kysellyt siitä tarkoin joltain kyläläiseltä. Juhla oli jo loppumassa, kun tohtori nousi äkkiä ylös ja sanoi poikiin katsoen: »Ketkä teistä olivat tänään Peltolan muorin mökillä?»

Syntyi haudan hiljaisuus.

»Ketkä teistä olivat Peltolan muorin mökillä?» kysyi tohtori uudestaan.

Kauhistus valtasi pojat, ei kukaan tohtinut sanoa sanaakaan.

»Nostakoot kätensä ne, jotka loivat lunta mökillä!»

Viimein yksi ja toinen käsi nousi, mutta kankeasti ja hitaasti.

»Tulkaa tänne opettajapöydän eteen!»

Mutta kukaan ei hievahtanutkaan. Vasta kun opet-taja suoraan käski, alkoi tuo uuteen harmaaseen sars-siin puettu joukko yhtäkaa, ikäänkuin toisistaan suojava haki-ten, vaeltava pöytäa kohden.

»Kuka teistä ensiksi ryhtyi lunta luomaan siellä muo-rin mökillä?»

Pojat katselivat toisiaan, mutta kukaan ei vastanut.

»Sanokaa, sanokaa!»

Viimein kääntyivät poikien katseet Jormaan. Tohtori arvasi nyt, että se oli ollut Jorma ja sanoi Jor-malle:

»Olitko se sinä?»

Jormalta pääsi itku: »O-lin».

»Mutta kuka teistä ensiksi lausui sen ajatuksen?» jatkoi tohtori.

Nyt pojat eivät ymmärtäneet. He katselivat toisiaan ja tohtoria ja viimein uskalsi joku kysyä:

»Minkä ajatuksen?»

»Että lumi pitäisi luoda pois oven takaa.»

Nyt sai Pekka vuorostaan tuntea samaa, mitä Jorma äsken. Kaikkien katseet peittivät hänen kuin raskas paino. Hän oli nääntymäisillään sen alle.

»Siis sinä?»

Tohtori osotti Pekkaa. Pekka nyökäytti.

Silloin otti tohtori kauhusta vapisevan Pekan erik-seen toisten eteen ja sanoi juhllisesti:

»Koska sinä lausuit johtavan ajatuksen ja sinä» — hän tarttui vasemmalla kädellään Jormaan — »ryhdyit ensiksi sitä toteuttamaan, niin teille lankeaa syy kai-kesta. Toiset ovat teitä vain seuranneet. Tästä saat sinä» — hän otti johtokunnan pöytäkirjan välistä vii-denkymmenen markan setelin ja antoi sen Pekalle — »tämän lahjaksi siitä, että olet lausunut jalomielisen ajatuksen ja tästä saat sinä» — hän antoi Jormalle kaksi kymmenen markan kultarahaa — »nämä lahjaksi siitä että ensimmäiseksi olet seurannut Pekan keho-tusta. Teidän hyvää työtänne mummolle en palkitse, mutta kun olette osottaneet omaavanne sivistystä enemmän kuin toiset, siitä tämä palkinto. Näillä ra-hoilla voitte ostaa kirjoja, että sivistyksenne tulisi syvemmäksi ja ymmärryksenne laajemmaksi. Ja teille — hän kääntyi poikajoukon puoleen — teille lausun kiitokseni ja kunnioitukseni.»

Artturi Meri.

Salit suuret.

Mulla koti pieni on,
olopaikka verraton
tumman metsän liepehillä.
Tiloja kun tarvitaan,
eipä huolta konsanaan:
salit suuret ympärillä.

Niissä hongat korkeat
pylvähinä seisovat,
sammalista maassa matto;
päivin peittyä siniseen,
illoin kultatähtineen
korkealla kaartuu katto.

Kesän tullen katetaan
herkkupöydät kukkuraan
mustikoilla, mansikoilla.
Kisat taas on talvisin,
kiidän suksin liukuvin
valkoisilla permannoilla.

Oisko seuraa somempaa?
Jänönpöika kuukertaa,
hyppii nopsat oravaiset.
Ilolinnut lapsineen
tarjoavat ilmaiseen
heljät juhlalaulajaiset.

Siellä voimat kartutan,
löydän riemun rintahan,
lähdän työhön intomielin,
Siellä nostan katsehen,
opin Luojan kiitoksen
suuren luonnon ihmekielin.

Pieni tila lämpimin,
ahdas tupa armahin
oman kodin onnelaksi:
Luojan salit suuret saa
sydämeni avartaa
raikkahaksi, rikkahaksi.

Hilja Hahti.

Yyterin isosanta.

Jos sinä, Joulupukin pikku lukija, joskus tulisit Poriin ja pyytäisit minua näyttämään sinulle seudun nähtävyyksiä, niin vaikean tehtävän minulle antaisit. Sillä sinä tietysti etupäässä tahtoisit luonnon kauneutta ihailla, ja siinä suhteessa ovat Koke-

mäen-joen suun seudut joutuneet lapsipuolen asemaan.

Mutta pääsisinpä sittenkin pätkähästä. Arvaapas, mitä tekisin? Porin rautatien asemalle sinut veisin, ostaisin meille molemmille lipun Pihlavaan ja sitten menisimme poikki Yyterin niemen ja sen pohjoisrannalle. Komean mäntymetsän läpi kulkisimme noin kolme ehkäpä neljäkin kilometriä. Matkalla sinä jo ihmettelisit, mitenkä kummallisen tiheäkumpuista on se metsämaa, jota kuljemme. Ja kun sitten matkaamme jatkamme, niin käy maaperä vallan hiekkaiseksi, sinun pikku jalkasi vajoovat siihen syvälle, sinun on raskas käydä tallustella siinä, ja sinä olet jo valmis moittimaan minua, että olen sinut ikäville poluille joutanut. Mutta yhtäkkiä metsä loppuu, ja sinä seisot kivimuurinkorkuisella hiekkavallilla ihastuneena katsellen ympärillesi. Edessäsi huuhtovat Pohjanlahden valkopäiset laineet mitä kauneinta hietarantaa. Hieta on väriltään keltaisenhohtavaa ja niin hienoa, ettet malta olla riisumatta heti jalkineitasi ja lähtemättä kävelemään vedenrajalle poikki tuon 300 tai 400 metriä leveän hietavyöhykkeen, jota jatkuu oikealle aina Uparon niemeen asti, jonka takaa Mäntyluodon satamassa olevien laivojen mastot kohoavat korkeuteen, ja vasemmalle myöskin parisen kilometriä.

Jos on helteinen päivä, niin lyönpä vetoa, että seuraat useimpien täällä käviöiden esimerkkiä, riisuudut, kahlaat kauas, heittädyt meren helmaan ja tarpeeksi siellä uituasi käyt hiekalle loikomaan ja päivää paistattamaan. Tämä on ihana paikka! täytyy sinun väkistenkin huudahtaa, kun uinnistasi virkistyneenä taas silmäilet seutua. Sinä kaivaudut hienoon pehmeään hiekkään, annat auringon lämmittää itseäsi ja lähdet taas veteen. Sen tekevät kaikki muutkin ihan vaistomaisesti. Mutta leikistä kyllyksi saatua rupeat miettimään, kuinka nuo hiekkakummut ovat syntyneet.

Sinä näet, kuinka tuuli kuljettaa santaa, kuinka sitä pysähtyy sinne, missä on jokin epätasaisuus, jokin suurempi määrä täällä kasvavaa erikoisenlajista maksaruohoa, merestä rannalle ajautunut puu tai jokin muu esine. Ja kun hiekkaa näin pysähtyy enemmän tälle paikalle, kohoaa se pian pieneksi kummuksi, joka suotuisissa oloissa yhä suurenee aivan kuin lumikinos talvella. Nuo korkeat hiekkavallit, joita matkalla ihmettelit, eivät siis ole muuta kuin hiekkakinoksia, tuulen rakentamia vankkoja tupia, jotka horjumatta seisovat satoja ja tuhansia vuosia. Vähitellen vaikkakin hitaasti niitä syntyy uusia, ja kun Pohjanlahden ranta aina kohoaa, laajenee tämä hietikko yhä, sillä merenpohja tällä seudulla on hienohietaista, ja nyt jo on merivesi niin matalaa, että kesällä kuljetetaan rattäilla kaloja eräästä saaresta, joka on noin puolentoista kilometrin päässä rannasta. — Olisi vain ilmanala meillä suopeampi, niin mailmankuulu kylpypaikka olisi Yyterin Isosanta.

Hj. Nortamo.

Varpunen jouluaamuna.

(Z. Topelius.)

Andante con moto.

Otto Kotilainen.

Laulu.

mf

Lu-mi on jo peit - tä - nyt
Pie-nen pir - - tin por - - tail - - la
Ty-tön luo nyt rie - - mui - ten
En mä o - - le, lap - - se - - ni,

Piano.

con ped.

ku-katlaak - - so - ses - sa, jär-venaal - - to jää - - ty - nyt tal-vi-pak - - ka - ses - sa. Var - - pu-nen
o - li tyt - - tö - kul - ta: tu - le, var - pu, rie - - mul - la, o - ta sie - - men mul - ta! Jou - lu on,
len - si var - pu - kul - ta: kii - tol - lis - - na sie - - me - nen o - tan kyl - - lä sul - ta. Pal - ki - ta
lin - tu täs - - tä maas - ta, o - len pie - - ni vel - - je - si, tu - lin tai - - va - has - ta. Sie - - me - nen

pie - noi - - nen, syö - nyt ke - sä - - ei - - ne - hen, jär-venaal - to jää - ty - nyt tal-vi-pak - ka - -
ko - di - - ton var - pu - se - ni on - - ne - ton, tu - le tän - ne rie - mul - la o - ta sie - men
Ju - ma - - la tah - too ker - ran si - - nu - a, kii - tol - lis - na sie - me - nen o - tan kyl - lä
pie - noi - - sen, jon - ka an - noit köy - - häl - len pie - ni sai sun vel - je - si en - ke - leit - ten

ses - sa.
mul - ta.
sul - ta.
maas - ta. maas - - - - - ta.

*) Metkitty kertaus ainoastaan 4:ssä värssyssä, *mp*

Valoa pimeyteen.

Pöytäkuusen Esko ja Kaisa ovat olleet yhden lukukauden kansakoulussa. Lautamiehen emännän toimesta he sinne pääsivät, ja lautamiehellä he asuvatkin, kun kotiin on liian pitkä matka yksinäistä salotietä joka päivä taivaltaa. Mutta hyvä heillä on asuakin isossa, siistissä ja lämpöisessä pirtissä ja lähellä koulua. Kyllähän se alussa kovalle otti, kun piti ruveta noudattamaan ihmistapoja: piti pitää tavaransa määrättyssä paikassa, pestä joka aamu kasvonsa ja kätensä, kammata tukkansa; ei saanut heitellä vihkoja eikä syleksiä lattialle, vaan vuoroviikoin lakaista lattiat ja pyyhkiä tomut. Kaikista vaikeinta kuitenkin oli olla puhumatta rumia sanoja ja tiuskumatta tahi tekemättä toisillensa kiusaa. Sellaista ei lautamiehen emäntä sallinut.

Entäs sitten se koulussa oppiminen; se oli vieläkin uudempaa. Mutta Ukko-Olli ei suotta pojastansa ylpeillyt. Esko oppi todellakin helposti sekä lukemaan että muutakin sen mukaan. Ja veljen edistymisen innostutti Kaisaakin ponnistelemaan voimiansa. Talon Hely, joka kävi jo viimeistä luokkaa, piti ilonaan ja kunnianaan huolehtia heidän kotitehtäviensä kunnollisesta suorittamisesta. Lukukauden lopussa oli Esko jo niin pitkällä, että osasi ymmärrettävästi sisältä lukea ja jonkun verran kirjoittaakin.

Riitta tuli hakemaan lapsiansa kotiin joululomalle. Hän halusi samalla olla joulukuusella, josta lapset viimeksi kotona käydessään olivat innokkaasti puhuneet.

Syvästi liikuttettuna istui Riitta avaran kouluhuoneen peräseinustalla, jonne opettaja oli hänet aivan

kädestä taluttanut. Olihan hän joitakuita kertoja elämässään ollut joulukirkossa ja juhlallista se oli ollut sielläkin, mutta tällaista ei hän ennen ollut nähnyt. Hänen mielensä oli nyt niin herkkä, että kaikki siihen koski: opettajan harras rukous, lasten ihanat laulut ja lausumat runot ja varsinkin hänen oman Kaisunsa lausumat säkeet eräässä vuorokeskustelussa. —

Näin hän lausui:

»Kun valon valta Suomen salot heittää
ja maahan hiipii syksyn synkkä yö,
ei poista sitä valhevalkeat:
ei kitupiikit, pärerohut, auerlamput,
ei kuu, ei tähdet kirkkahat.
Auringonterä pimeyden haihtaa,
se yksin varjot valoisiksi vaihtaa,
se öiset kammat karkoittaa.

Jos myöskin synninusvat sielun peittää
ja tunnontuskat ihmislasta lyö,
ei auta silloin almut runsahat,
ei suuret surut, ilohumut, öiset kemut,
ei työt, ei riistat rikkahat.
Vain joulun Herra itse riemun luopi,
kun kaikki meidän erheet anteeks suopi
ja rauhan rintaan lahjottaa.»

Riitan sielussa oli niin pimeätä, sen hän tunsi. Ja mitä hän nyt näki ja kuuli, oli sen vastakohtaa. Mutta se oli hänen ympärillään, ei hänen sisällään. Yö kam-

motti häntä, synnin yö. Hän vapisi. Hän unohti kai-
ken muun, lasten leikitkin juhlan lopussa.

Erikoisen edistymisensä palkinnoksi ja kehotukseksi
uusiin ponnistuksiin sai Pöytäkuusen Esko todistuksia
jakaessa kylän ompeluseuran hankkiman Raamatun ja
Kaisa »Joulupukin». Nämä lapset olivat valistuneem-
pain kyläläisten hellimmän huolenpidon esineinä. Pöytä-
kuusen mökkihän kuului Heinävaaran kylään, ja se oli
huonossa huudossa, oli kylän häpeäpilku.

Onnellisina läksivät lapset kuusijuhlasta. Yksi huoli
heillä vain oli: kuinka saisi kotimökkiin joulun, joka jo
odotti joka kodin ovella. Helylle uskoi Kaisa ensin hel-
län huolensa. Hely kertoi sen vanhemmilleen ja sai
heidät heti liittolaisikseen puuhaamaan holhokeilleen
parempaa joulunviettoa. Emäntä sitten heidän tuu-
mansa Riitalle esitti.

»Kumpahan vain uskaltaisi. Ei se Olli sellaisista
välitä. Ja jos taas tulee niitä ukon vieraita sinne räy-
häämään!» Ja Riitalta pääsi itku. Varjot ahdistivat.
»Voi, jospa jostakin apu tulisi! Tokkohan Jumalakaan
meitä auttaa?»

»Kyllä varmasti. Ei kenenkään ole vielä tarvinnut
turhaan hänen apuunsa turvata. Huutakaa vain häntä
avuksenne!»

Silloin kohosi Riitan sielusta Jumalalle haikea hätä-
huuto. —

»Minä hankin kauniin joulukuusen ja Kaisan kanssa
sen koristaisimme, jos saisimme vähän silkkipaperia ja
kynttilöitä», tuumasi Esko.

»Se asia on pian autettu», tarttui lautamies puheeseen.
»Minä toin kaupungista niitä enemmän kuin tarvit-
semme. Marjatta pitää kyllä huolen niistä.»

Ja Marjatta tytär toi heti kuusenkoristeita ja ison
käärön kynttilöitä. Riitta lupasi pestä mökin oikein

puhtaaksi Ollin kaupungissakäyntiajalla, ja lapsia neu-
vottiin sitten suostuttelemaan isää antamaan luvan kuu-
sen sisälle tuontiin.

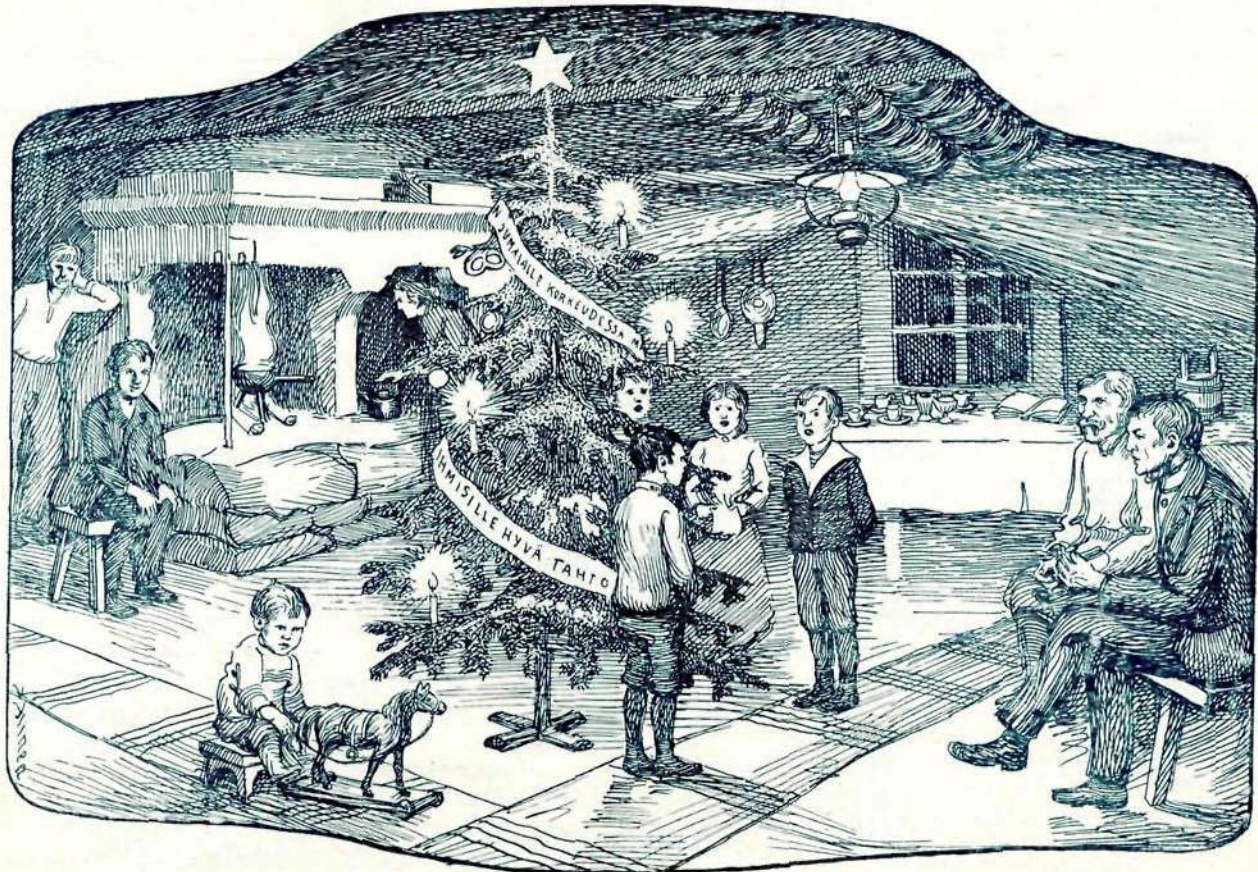
Mutta ne isän vieraat lamasivat vain hyvät joulun-
viettotoiveet.

Heidän suunnittelunsa onnistui kuitenkin paremmin
kuin he uskalisivat odottaakaan. Olli meni kaupunkiin
vasta aatonaattona ja viipyi siellä aattopäivän puoli-
siin asti. Mielellään suostui hän lasten pyyntöön saada
laittaa joulukuusen. »Onpahan sitten hauskempi istua
korttipakan ääressä kuppeja kilistellen», ajatteli hän. —

Kuusi seiso jo keskellä pirttiä, kaunis pöytäkuusen
alku, jonkalainen oli kerran ollut sekin esi-isistensä,
jonka tyvipäästä mökin peräseinäpituinen ja melkein
metrinlevyinen pöytälaute oli sahattu. Kaisa ja Esko
olivat kuusen parhaansa mukaan somistaneet ja siihen
kynttilät sitoneet. Niitä juuri sytyttivät, kun ulkona
mökin pihalla kulkuset helähtivät. Eskon korva ei
pettänyt: lautamiehen Ukkoruuna niitä siellä helisteli.
Ja ennenkuin Esko ehti ulos, seisoivat itse lautamies,
Marjatta ja Hely ovensuussa, Marjattalla kainalossa
vasullinen jouluherkkuja. Veikko oli jäänyt vielä pi-
halle hevosta hoitelemaan.

Mökinväen hämmästys oli suuri, Riitan ja lasten
ilonen, mutta Olli nolostui koko lailla; hän tunsu tava-
tonta »kunnioitusta» lautamiestä samoinkuin poliissiakin
kohtaan. Nyt varmaankin sotkeutui koko hänen suun-
nitelmansa. Ja se seikkapa se juuri lautamieheläiset
niin odottamatta toikin jouluvierailulle. Kyllähän
Riitta oli kovasti pyytänyt heitä joululuvalla Pöytä-
kuusessa käymään, mutta ei hän rohjennut heitä näin
pian odottaa.

Olli paiskasi äkkiä lakin päästään penkille ja meni
hänkin tulijoita tervehtimään; ei ollut niinä miehinään-

kään, että häntä harmitti heidän tulonsa. Isäntä viittasi lautamiestä peräpenkille istumaan. Marjatta ja Hely vietiin karsinapuolelle. Kohta porisi kahvipannu liedellä, ja hyvältä Ollistakin maistuivat Marjatan mai-
niot leivokset kahvin kanssa.

Kahvin juotua lauloivat vieraat Eskon ja Kaisan avustamina »äänissä»:

»Kuulkaa, kuinka enkel-laulu kaikuu!»

Ensi kerran kuuli Olli sellaista. Se tuntui hänestä todellakin yliluonnolliselta.

Laulun aikana oli kolme miestä tullut tupaan. Mökin puhtaista ikkunoista hangelle tulvaava valo, lautamiehen hevonen rekineen pihalla ja sisältä kuuluva kaunis laulu panivat miehet vähän epäilemään, sopsisiko sisälle käydä; mutta uteliaisuus voitti.

Vielä laulettiin toinen ja kolmaskin joululaulu. Sitten kehotti lautamies Eskon lukemaan »Joulupukista» kirjoituksen »Valoa pimeyteen». Moneen kertaan oli Esko lukenut koko »Joulupukin» ja osasi sen aivan sujuvasti lukea. Hän haki lehden ja Raamatun, josta lautamies käski hänen lukemaan kirjoituksen alkuun merkity kohdan Jes. 9: 1—5. Poika asettui joulukuusen luo ja luki.

Pantuaan Raamatun pöydälle hän luki »Joulupukista»: »Mikä on se kansa, joka pimeydessä vaelttaa? Ovatkohan ne vain Afrikan neekerit tai hottentotit? Tai ehkä täällä omassa maassa ne ihmiset, joilta luonnollisten silmäin valo on sammunut? — Ei yksin ne. Täällä meidän keskellämme on paljon ihmisiä, jotka vaeltavat ruumiilliset silmät näkevinä, mutta joiden hengensilmä peittää musta side. He kulkevat kuin sokeat konsanaankin, kaatuvat pienimpääkin karahkaan. Epäuskon synty on se kaihi, joka sokaisee heidät. Kun he eivät usko Jumalaan, eivät he tottele häntä, ja niin luisuvat yhä alemmas vääryyden kaltevaa pintaa ja kärsivät, paljon kärsivät pimeydessä. Hengellisesti sokeat eivät näe Jumalan vuorien ihania näköaloja.

Jumalan lupaukset synteinanteeksi saamisesta, lapsen oikeudesta, Jeesuksen jokapäiväisestä läsnäolosta ja odotettavasta ihanasta päämäärästä eivät merkitse heille mitään. Keskellä ilojaankin murhe ja epävarmuudentunne heitä kalvaa. He asuvat kuolemanvarjon maassa.

Mutta mikä on se suuri valkeus, jonka tällaiset pimeän taivaltaajat saavat nähdä ja joka heidän ylitsensä kirkkaasti paistaa? — Se on joulun ruhtinas Jeesus Kristus, valon ja rakkauden aurinko uskolla sydämeen omistettuna. Hän se vuodattaa todellisen ilon ja rauhan ihmismieleen, hän katkaisee synnin ikeen, että hänen avullaan voimme kuuliaisina kulkea hänen polkemiaan askeleita ja riemulla odottaa hänen ilmestymistään päästämään omiansa kaikesta pahasta; se on hän, lapsi, joka meille on syntynyt ja jonka hartioilla on herraus. — Oletko sinä avannut itsesi tälle armonauringolle, niinkuin kukkanen avaa kupunsa luonnouringolle, juodaksesi hänestä elämää?» —

»Herra Jeesus, anna meidänkin pimeihin sydämiimme kirkkautesi paistaa.» huokasi Riitta karsinanurkassa Eskon lopetettua.

Seurasi sitten pitkä hiljainen hetki. Miehet rahilla katselivat toisiinsa ja vuoroin Olliin, joka ikäänkuin jähmettyneenä istui lautamiehen vierellä sivupenkillä silmät lattiaan luotuina.

Hetken kuluttua nousi lautamies lähteäkseen, mutta Riitan pyynnöstä lauloivat he vielä virren »Synkkä yö ol' maailmassa». Kun oli hyvästelty, kääntyi Olli entisiin ystäviinsä, jotka näyttivät haluavan jäädä taloksi, ja sanoi heille: »Jos luulette, että täällä ruvetaan entiseen tapaamme elämöimään, niin on parasta, että lähette, miehet, kotinne joulunviettoa jatkamaan. Pöytäkuusen mökissä on tästä lähtien herraus Rauhanruhtinaalla».

Anni Koljonen.

Pieni joululapsi.

Pieni joululapsi
olen vielä minä,
suuri joululapsi
olet nyt jo sinä.

Viel' en kanssas hyppää
piirin pyörinnässä.
Sylissä äidin katson
riemujasi tässä.

Kuusen kultatähdet
näenhan jo kyllä,
isoon joulutähteen
silmani ei yllä.

Lahjais runsautta
käten' ei voi kantaa,
ilostasi sentään
osan voit sä antaa

Aapo Pännänen.

Hyys, hyys Hymylään.

Puheleikki.

Sommitellut Kaaperi Kivialho.

Henkilöt: Jaakko (isäntä), Aura (emäntä), Kyllikki, Tuulikki, Tellervo, Ahti, Eero, Mainio (talon ja naapurien nuorisoa.) Kaikki, mikäli mahdollista, kansallispuvuissa.

Vanha pirtti, jossa on muinaissuomalaisia huonekaluja ja tuohikontti seinällä. Isäntä istuu rahilla ja vuolee kirvesvartta, emäntä puuhaa keittohommissa, Kyllikki kerii, Tuulikki pitää vyyhteä, Eero katsoo akkunasta ulos, Ahti ja Tellervo ryntäin pöydällä kurkistelevat myöskin pihalle.

Jaakko (laskien kirvesvarren rahille vireensä). Eikö Mainiota jo näy?

Eero. Ei näy vielä.

Aura. Ei Hymylästä niin pian selvitä, kun sinne kerän täytyy mennä.

Kyllikki. Siellä sitä Hymylän Halli haukkuu, luppakorva lupsuttaa.

Tellervo (permannolle seisomaan suoristautuen). Ja Hymylän piit pilkkaavat.

Ahti. Ja nokeavat naaman.

Tuulikki. Ja tervakaukalossa pesettävät.

Jaakko. Ja pyyhittävät ruumenhinkalossa (tarttuu kirvesvarteen katselee sitä), taevettä juottavat ja kuivilla kissanhännillä syöttävät.

Kyllikki. Mainio parka! (Lakkaavat kerimästä pannen kerän ja vyyhden pöydälle).

Tuulikki. Miksikäs jäi vastausta vaille. Olisi tieltä tiedustellut.

Jaakko. Niin, niin, taito ei ole taakaksi. Mutta voisimmehan koetella, ovatko täällä kaikki muut viisaampia. Jatkakaamme kyselyä, kenties saamme lähettää seuraa Mainiolle.

Tellervo. Jatketaan vain

Tuulikki. Ei kieltoa minusta.

Kaikki (toisiaan toistaen). Jatketaan, jatketaan...

Jaakko. Siis tietoniekat, taitoniekat, pitäkää tarkka pää, tanea mieli, ylen ankara ajatus!

Kyllikki. Kysy minulta ensiksi, isä!

Jaakko. Olkoon menneeksi, peukalo yhteen kämmenten kanssa — Henki alla, henki päällä, siinä hengetön välissä. — Mikä se on?

Kyllikki. Hevonen, satula ja ratsastaja, — sen minä jo kätkeyssä kuulin. Mutta nyt minä kysyn sinulta, isä.

Jaakko. No, annahan paukkua!

Kyllikki. Yöt pauhaa, päivät pauhaa, ei saa koskaan rauhaa, — mikä se on?

Jaakko. Tunteehan tuon kosken pauhustaan. Mutta sinä, tietävä Eero! — Halli mäellä mätkytteli, kalkiolla kalkutteli, mies hännästä härästi, saporosta sapsutteli, — mikä se on?

Eero. En minä häntä... mikä liekin rakuttaja.

Jaakko. Ahaa! Joko alkavat silmät kääntyä Hymylään päin. Olisihan Mainio sieltä noudettava. Mutta koetellaanpa nyt Aura-muorin tietoja.

Aura. No, anna tulla, tässä olen. (Kääntyy odottamaan.)

Jaakko. Isä istuu puussa lampaan lapa suussa, sian sorkka sieramessa; kun lapset liki tulevat, sillä päähän patkajää, — mikä se on?

Aura. Hyh, eikö muuta! Oli se tuulimyly minun isänkotonanikin. Mutta keltäs minä kysyisin?

Kyllikki. Minulta, minulta!

Aura. Innin tinnin, junnin jännin, jyrkät polvet, väärät sääret, harmaa hame yllä, — mikä se on?

Kyllikki (mieltien). Innin tinnin, jynnin jännin, jyrkät polvet . . . (ihastuen) sinä, äiti, kun laulat pikku veikko nukkumaan iltasella.

Aura. Ei lähestulkoonkaan! Hymylä taitaa olla kohta edessäsi. Mutta kuulepas, Ahti!

Ahti. Kuulen, kuulen.

Aura. Kiukuvainen, koukuvainen, kaikki pellot perkaa, kaikki halmeet hakee, — mikä se on?

Ahti. Vähemmälläkin toki auran arvaa, pelto-auran, en minä sinua tarkota, äiti. Mutta nyt minä kysyn Tellukalta.

Tellervo. Anna soida!

Ahti. Luinen suu, lihainen parta, kuikistaikse, keikistäkse, äsken äänehen panoksen, —?

Tellervo. Kaikkihan kukon tuntevat. Mutta nyt on minun vuoroni. — Maailman alusta maailman loppuun, pohjoispuoli syödään, etelä enenee, neljän viikon vanhana kuolee. — Mikä se on, Kyllikki?

Kyllikki. Pannukakku. (Kaikki nauravat.)

Tellervo. Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiedä. Entä sinä, Eero!

Eero. No?

Tellervo. Mikä paikka leivästä täytyy syömättä heittää?

Eero. Kuori tietysti; kova, palanut kuori.

Tellervo. Etpä tiennyt, etpä tiennyt! — Hongat huojuu, liinat liehui, alla aarteet makasi, päällä peipposet pماسi, — mikä se on, — Ahti?

Ahti. Purjelaiva, tiedän minä. Mutta sanopas, isä, tämä: Yöt hakkaa, päivät hakkaa ei koskaan lastua saa.

Jaakko. Kysy vasta siltä, joka ei ole nähnyt kelloa. — Hyyrin pyyrin hyrytellä, siipan saappo siipotella, holpon tolppo holpotella, — siin' on sinulle, Tuulikki.

Tuulikki. Mylly se on, isä sen sanoi. Mylly se sillä tavalla holpottelee. — Everikki reidellinen, viiri kuuri säärellinen, minkä viiri kuurittaa, sen everikki kuluttaa . . . Siinä se on koje. Mutta mikä se on? Sanopas, Ahti.

Ahti. Rukkihan se on. Kun sillä kehrätään, niin se kuluttaa ja kuurittaa. Mutta, Kyllikki, mitä varis tekee, kun se on täyttänyt kuusi vuotta?

Kyllikki. Kuolee tietenkin.

Ahti. Mitä vielä! Silloin se vasta alkaakin elää. Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiedä. (Astuu Kyllikin eteen ja hännää sormellaan osottaen). Hyys, hyys Hymylään, kun et tiennyt, mikä laulaa innin tinnin, jynnin jännin, jyrkät polvet, väärät sääret, harmaa hame yllä. Hyys, hyys Hymylään, kun et arvannyt: Maailman alusta maailman loppuun, pohjoispuoli syödään, etelä enenee, neljän viikon vanhana kuolee. Hyys, hyys Hymylään, kun et älynnyt, mitä varis tekee, kun se on täyttänyt kuusi vuotta.

Kaikki (kättä heiluttaen). Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiedä.

Ahti. Mitä kaikki ihmiset tekevät yhtä aikaa? — Tuulikki.

Tuulikki. Ne nukkuvat — ei, kun vanhenevat. — Maito kaatui lattialle, piimä pirtinpermannelle, lähde ei nuollen eikä vuollen eikä siivellä sipuen. — Se on sinulle, Eero.

Eero. Mikä se olisi muu kuin maito.

Tuulikki. Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiedä. (Astuu Eeron eteen ja hännää sormellaan) Hyys, hyys Hymylään, kun et arvannut: Halli mäellä mätkytteli, kalliolla kalkutteli, mie hännästä härästi, saporosta sapsutteli. Hyys, hyys Hymylään, kun et tiennyt, mikä kohta leivästä täytyy syömättä heittää. Hyys, hyys Hymylään, kun et tiennyt: Maito kaatui lattialle, piimä pirtin permannelle, ei lähde nuollen eikä vuollen eikä siivelä sipuen.

Kaikki. Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiennyt! Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiennyt! Hyys, hyys Hymylään, kun et sitäkään tiennyt!

Jaakko. Hyys, hyys hymylään!
Hymylän koirat haukkumaan!
Hiiri teille hevoseksi,
rekoseksi lantaresla,
korjaksi kapusta vanha
laho petkel piiskaksenne,
sisilisko siimaksenne.

Hyys, hyys Hymylään,
Hymylän koirat haukkumaan!

Kaikki. Hyys, hyys Hymylään,
Hymylän koirat haukkumaan

(*Eero* ja *Kyllikki* tekevät alakuloisina lähtöä; silloin *Mainio* syöksyy äkkiä sisään, takitta, paljain päin, hajalla hapsin).

Jaakko. Siinä on Mainio! Säikähtyneenä ja kurjan näköisenä.

Mainio (kertoo pöyrityksissään).

Kuulin kummat, näin ihmeet
Hymylässä käydessäni:
orava ahoja kynti,
hepo hännin puuhun juoksi,
hirsä veti, härkä notkui,
reki kesti, tie hajosi.
Kirvehellä keitettiin,
kattilalla leikattiin.
Lammas lattian lakasi,
piiat pahnassa makasi.
Lehmät leipoi taikinata,
porsahat pani olutta.

Akat ammui kytkyessä,
emännät sikana röhki.

(Yleinen nauru).

Menin sitten läävällenki:
härkä iski hännällensä,
vasikka vasarallansa,
lammas kinnikonnillansa,
västäräkki säärellänsä,
tiainen kannuksillansa.

Hui kuinka minulla on vilu, väsymys ja nälkä!

Aura. Etkö, poloinen, saanut siellä ruokaa?

Mainio. Syötettiin minua muka ja juotettiin, mutta nälkä ei siitä hävinnyt. Lähtiessäni annettiin piirakas. Otin sen käteeni — kah! — kädessä ei mitään, panin suuhuni, suussa tyhjä!

Tuulikki. Mutta missä on hattusi ja takkisi?

Mainio. Ne minulta siellä riisuttiin ja sijaan sain sinisen takin ja verkaisen lakin. Ja annettiin minulle vielä jäinen hevonen, nauriinen satula ja hernehinen ruoska.

Ahti. Missä ne ovat nyt?

Mainio. Istuin hevosen selkään, ratsastin, ratsastin. Lintunen lauloi tien vieressä: Sininen takki, sininen takki. Minulle kuului: Sinun ei takki, sinun ei takki. Otin takin ja ripustin puun oksalle.

Tellervo. Entä hattusi?

Mainio. Ratsastin, ratsastin edelleen. Lintunen lauloi taas: Verasta lakki, verasta lakki. Minun korviini

kuului: Varastuslakki, varastuslakki! Otin lakin vihoissani ja viskasin sen metsään.

Jaakko. Minne jäit hevosesi?

Mainio. Näin ratsastaessani riihen palavan. Menin sitä sammuttamaan; sinä aikana hevoseni suli. Silloin pistin satulan olalleni ja ruoskan vyöni alle ja läksin astumaan.

Tuulikki. Missä ne nyt ovat?

Mainio. Astuessani näin kaksi sikaa tappelevan. Minä niitä satulallani lyödä kolhasin. Siat silloin söivät koko satulan.

Ahti. Ja ruoskasi sitten?

Mainio. Kun sitten edelleen astuin, näin kaksi kukkoa tappelemassa. Minä niitä ruoskalla lyödä sukasin. Ne söivät minun ruoskani. Sitten tulin kotiin ja nyt olen täällä.

Aura. Nälissäsi, poika parka.

Mainio. Ja viluisena ja väsyneenä.

Jaakko (osottaen Kyllikkiä ja Eeroa). Ja tuossa on kaksi lähtemässä samalle matkalle.

Mainio (ilostuen osotellen heitä ilkkuen).

Hyys, hyys Hymylään,
ryysyihinne ryykistyen,
likoihinne liikistyen,
pahoihinne paakistuen!

(Esirippu).

Suutarin luona.

Kiltti mestari, päästä tästä
vallan vaikeesta pälkähästä!

Kengät on rikki jo kärjistänsä,
kannat kaikki jo läntällänsä.

Pohjat on puhki ja varsissa vikaa.
Auta nyt, ystävä, tuota pikaa!

Toiset jo luisuvat mäkiä myöten,
kelkoin keikkuvat leikkiä lyöden.

Enkä vois jäädä nyt tupaan ja loukkoon.
Varvasta paleltaa, pääse en joukkoon.

Tuosta ja tästä kun ompelet vähän,
nauloja naputat ja paikkoja tähän,

silloin juoksen jo samaan väkeen
hankien harjalle tuiskuun ja mäkeen.

Eikä ois tarvis varvasta muistaa,
lämmin ois luistaa ja suksilla suistaa.

Aapo Pärnänen.

Valkokyyhky.

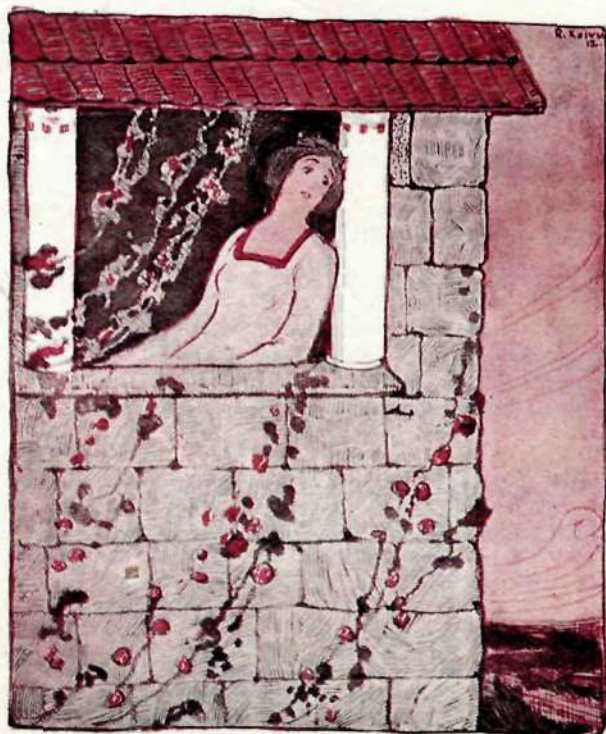

Oli kuuluisa kuningas. Hänellä oli yltäkyllin rikkautta ja valtaa, mutta ei vaimoa. Hän alkoi hakea puolisoa ylimysten ja naapurikuninkaitten tyttärien keskuudesta, mutta ei

löytänyt mieleistään. Kerran istuessaan ikkunan ääressä hän näki nuoren kauniin tytön kulkevan ikkunansa ohi teuruskoppa käsivarrellaan. Kuningas heti mieltäytyttiin ja lähetti erään palvelijoistaan ottamaan selkoa tytön syntyperästä. Palvelija ilmoitti, että tyttö oli köyhä ja orpo ja että kuninkaan puutarhuri oli hänet kasvattanut. Kuningas otti hänet vaimokseen, ja he elivät onnellisina jonkun aikaa. Matkustipa kuningas sitten sotaan. Kuningatar jäi yksikseen linnaan ja katseli surullisena tornikammarinsa ikkunasta puolisoaan.

Naapurivaltakunnan hallitsijatar oli mahtava ja kaunis, mutta samalla pahanilkinen noita. Hän tahtoi tuhota viattoman kuningattaren ja päästä hänen sijalleen. Hän sai kuulla, että kuningas oli poissa, ja tuli vierailulle kuningattaren luo. Kuningatar pahaa aavistamatta otti hänet ystävällisesti vastaan.

Noita houkutteli kuningattaren puutarhaan kävelyille, tarttui siellä häneen kiinni ja heitti hänet maahan lukien loitsujaan. Kuningatar parka muuttui samassa valkoiseksi kyyhykyiseksi ja lensi pois. Mutta noita muutti itsensä kuningattaren näköiseksi ja meni linnaan hänen paikalleen kuninkaan puolisoiksi. Saapui sitten kuningas kotiin, eikä huomannut petosta, vaan otti ilolla vastaan noidan puolisoaan.

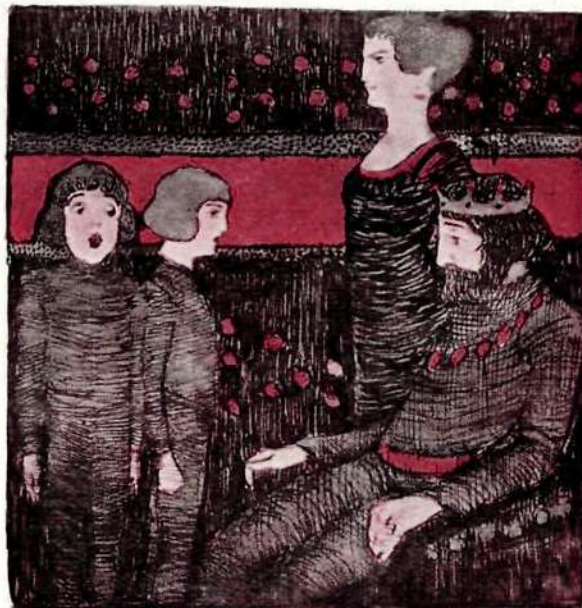

Kuluipa sitten päivä, toinenkin, ja kuningas alkoi surra ja ikävöidä, tietämättä itsekään syytä ikäväänsä. Noita koetti liehakoida häntä parhaansa mukaan, mutta kuningas tunsu, ettei hänellä enää ole entistä rakkautta luultua vaimoiaan kohtaan.

Valkokyyhy lensi kauas yli vuorien ja jokien. Viimein se väsyi ja putosi voimatonna maahan. Maata koskettuaan muuttui se jälleen ihmiseksi, entiseksi kuningattareksi. Kun

hän nyt kivellä istui, huomasi hän tiellä vanhan ystävällisen näköisen mummon. Mummo kysyi syytä hänen suruunsa, ja kuningatar kertoi elämänsä tarinan. Ystävällinen mummo ehdotti, että kuningatar muuttaisi hänen luokseen asumaan. Mummon majassa synnytti kuningatar kaksi kaunista poikaa, jotka hän opetti hyväksi laulajiksi, niin että maine heistä levisi laajalti. Saipa kuningaskin heistä kuulla ja käski poikaset tuoda eteensä laulamaan.

Pojat lauloivat kuninkaalle laulun viattomasta kuningattaresta, jonka häijy noita karkoitti valtakunnastaan, puolisoansa luota, anastaen itse tämän paikan, ja kuinka kuningatar sitte vieraalla maalla köyhyydessä kasvatti poikiaan muistellen petettyä puolisoaan. Kuningas kuunteli ihastuneena poikien laulua, mutta noita arvasi paikalla, kenen pojat laulajat olivat, ja kavalasti ehdotti, että heidät otettaisiin ottopojiksi kuninkaan hoviin. Kuningas ei aavistanut noidan tarkoituksia ja suostui hänen ehdotukseensa. Lähetti lähettiin poikien kotiin kuningattarelle ilmoittamaan asiasta. Kovasti kuningatar pelästyi, sillä hän aavisti vaaran, johon poikansa olivat joutuneet.

(Jatkoa kahden lehden takana.)

Pikku Mikin urotyö.

Tarina Isonvihan ajalta, kaksi vuosisataa sitten.

Pintamaisen väki oli niityllä. Sinne tuoreen nurmen tuoksuun Miki ja Ihakin olisivat halunneet. Mutta äiti oli heidät jättänyt kotiin pitämään silmällä sikoja, jotka täyttivät aidanraosta ajautumaan ruispeltoon.

Sikojen takia Miki ja Iha tuskin uskalsivat saunan taa joenrannalle uimaan, saatikka sitten ahvenia onkiimaan, mikä oli Mikin mielitöitä. Marjaan menemistä, jota pikku Iha ikävöi, ei tohtinut ajatellakaan. Luvalista oli tuskin muuta kuin keilanheitto kujansuulla, jossa oli sileä hietatanner. Ja siinä Miki oli sellainen taituri, että pikku Iha ikävikseen aina hävisi.

Nälkä tuli siinäkin työssä. Miki ja Iha pinkasivat tupaan, johon äiti oli heille jättänyt viilipytyä ja voileivät. Ja sekös maistui kesälehdän lemuissa! Sillä tuvassa kuivi kesälehtiä lattialla ja orsilla.

Syödessään, jauhatellessaan kuulivat he outoa töminää kujasilta. Kuulosti siltä kuin lehmikarja laukkaisi paarmojen ahdistamana. Miki juoksi pihanpuoliselle ikkunaluukulle, survasi sen auki ja pisti päänsä aukkoon, runsaan vaaksan korkuiseen ja parin kolmen levyiseen.

Herranen aika! Kujasilta tuli tuiskuna hevosia oudot miehet ratsailla!

Miki oli kuullut kasakoista ja vihovenäläisistä ja koirankuonolaisista, jotka olivat retkeilleet naapuripitäjissä surmaamassa ja polttamassa, vaikkeivät vielä olleet tänne Pudasjärvelle ehtineet. Vaikka Miki olikin vasta yhdeksän, kymmenen korvilla, ymmärsi hän, että nyt ne saapuivat tännekin. Tuhon päivä oli tullut!

— Pakoon! Koirankuonolaiset tulevat, huusi hän.

Ja silleen jäi viilipyty, siihen unohtuivat voileivätkin. Miki riensi peräikkunalle ja survasi luukun auki. Hänen avullaan putosi Iha ikkunasta päistikkaa ruispeltoon. Sitten pujahti Miki itse jälestä.

Hänelle se oli tuttu tempu, sillä olihan hän piilosilla toisia poikia lymytessään usein pujahdellut ikkunasta milloin sisälle, milloin ulkosalle.

Mutta tuskin oli hän ehtinyt maahan, kun tuvasta jo kuului venäläisten mositus. Hän uskalsi vain ryömimällä vetäytyä ikkunan alta loitommalle ja painautui parin kolmen sylen päähän rukiiseen Ihan viereen.

Venäläisten joukossa oli muuan aunukselainenkin, jonka puhetta Miki ymmärsi. Hän toimitti toisille, että oli nähnyt pään ikkunassa, ja sitten kuului puhuvan vasta alotetusta viilipytystä ja avoimesta ikkunaluukusta. Ja kohta kuuli Miki ikkunasta sanat:

— A katsho, pyhä veli! Siellä pää pylköttää, sieltä silmä rukiista marjottaa!

Ne olivat heidät nähneet! Myöhäistä oli silloin enää lähteä pakoon.

Jos Miki itse olisikin pystynyt venäläisiä juosten jättämään, ei hän olisi heittänyt pikku siskoaan yksin heidän käsiinsä, ja Ihaa kantaen ei hän olisi päässyt tieltä mihinkään. Hän pysyi siis paikoillaan ja lähti vastustelematta mukaan, kun pari vainolaista juoksi rukiiseen ja toinen tarttui häntä korvaan ja toinen pikku siskoa käsipuoleen.

— Missä iso, missä emo? tuli aunukselainen kyselemään.

Miki vilkuhi venäläisiin eikä aikunut vastata.

— Pian, patukka laulaa muuten, selkänahka muuten pois molemmilta, uh-

kaili aunukselainen.

— Niityllä ovat, vastasi Miki silloin.

— Missä niitty?

— Joen takana.

— Kaukana?

— Kaaaukana! vastasi Miki venyttäen ja kasvoilla ilme niinkuin matka olisi pitkä kuin iäisyys.

Aunukselainen mositti kotvan venäläisten kanssa heidän kielellään. Sitten kääntyi hän Mikiltä kysymään:

— Missä ison rahat?

— En tiedä, vastasi Miki.

— Sano rahat! Korvat poikki, silmät puhki muuten!

— En tiedä, oli sittenkin Mikin vastaus.

Vainolaiset menivät etsimään kaikkialta, pari miestä vain jäi lapsia vartioimaan. Etsijät palasivat tyhjin toimin.

— Iso talo, paljo rahaa, tuli aunukselainen taasen Mikille toimittamaan. — Sano, missä ison rahat.

— Enhän minä tiedä, mihin isä lie piilottanut, vastasi Miki viattomasti.

Aunukselaisen täytyi uskoa. Hän mositti jälleen jotakin toisille. Lopuksi hokivat he toisilleen »patjom, patjom» melkein yhteen ääneen.

— Patii, sanoi aunukselainen Mikille, neti ison luol!

Näyttämäs tie ison luol!

Keskenään mosittaen tarttuivat venäläiset kuitenkin ensin Ihaan, panivat parkuvan lapsen selälleen lavitsalle ja sitoivat siihen kiinni käsistä ja jaloista ja keskiruumiista monesta kohdin. Varmaankin tahtoivat estää häntä pääsemästä sananvientiin kylille.

Sitten sieppasi aunukselainen Mikiä mekon selkämyksestä. Ja miten Miki rimpuilikin eikä tahtonut jättää siskoaan köysiin parkumaan, niin hänet vietiin venheelle jokirantaan.

Kun kaikki kuusi vainolaista astuivat venheeseen upposi se veteen miltei ääripuitaan myöten.

Venäläisiä parinen istui airoilla. He soutivat kuin venäläiset konsanaan, vetivät vuoroon, milloin sattui ja miten sattui. Ja venhe alkoi pyöriä paikoillaan. Miki saattoi tuskin olla nauramatta sitä nähdessään, niin hätäisin ja pelokkain mielin kuin hän miettikin, miten voisi vainolaiset viedä harhaan, etteivät ne pääsisi kotiväen kimppuun — räökkäämään ja surmaamaan niinkuin ne kuuluivat tekevän.

Hän katsoi venäläisten avutonta soutamista. Silloin hänen silmänsä yhtäkkiä välähtivät. Uhkarohkea ajatus oli herännyt hänen mielessään, ainoa mahdollinen keino, jolla isän ja äidin voi pelastaa, jos voi ensinkään. Ja ikäänkuin omaa henkeään peläten viittasi hän melaan ja tarjoutui perää pitämään.

— A osatko sie, pikku miehyt? epäili aunukselainen.

Miki nyökkäsi innokkaasti päällään, että kyllä hän osasi, ja tarttui melaan. Mutta kun hän seiso perässä venettä ohjaten, kulmat kireällä ja huulet puristuneina yhteen, kalpenivat hänen villinrohkeat kasvonsa kalpenemistaan. Hänen mielensä täytti yksi ainoa kysymys: oliko se onnistuva?

Ja ikäänkuin vastaukseksi kysymykseensä näki hän hirvittävän, mutta samalla voitonriemuisen kuvan edessään.

Hän näki pienen jäälautan, jolla hän viime talvena oli ajelehtinut koskenniskaa kohden, niinkuin nyt tällä venheellä. Hän oli näet kokenut mateenkoukkujaan aivan jään reunalla ja leutona päivänä oli kaita jääniemeke lohennut hänen allaan. Äiti oli parahtanut saunan luona sen nähdessään, ja kaikki olivat juosseet rannalle huutamaan ja hätäilemään. Mutta kukaan ei voinut häntä auttaa. Yhä vinhempaa vauhtia oli hän laskenut pienellä jäälautallaan, yhä vinhempaa vauhtia kohden Taivalkoskea, jonka putous oli kahdentoista sylen korkuinen, yhä vinhempaa vauhtia putouksen niskalle! Aivan koskenniskan taitteessa, jossa se kaartui alaspäin niinkuin härän niska laihopellossa, siinä jäälautta kulki aivan kallion kärjitse. Ja hän hypähti kallion kärjelle kuin västäräkki kosken kivelle pyrstöään viputtamaan. . . .

Mitäpä hän koskesta olisi pelännyt! Keväälläkin oli hän juoksennellut tukkilautan reunalla aivan niskalla, tukkilautan reunalla, josta tukit parastaikaa suoltuivat putoukseen.

Mitäpä hän olisi koskesta pelännyt, mutta äiti silloinkin hätäili ja huuteli ja siunuusteli rannalla.

Mitäpä hän koskesta pelkäisi nykyään, kunhan vain pääsisi venäläisten kanssa kallion kärkeen asti, etteivät ehtisi estämään, jos muuten pystyivätkään. Jos sitten oli vahinko tullakseen, jos itsekkin meni mukana koskeen, niin minkäpä vahingolle voi. Kunhan isä ja äiti pelastuisivat!

— Lasketah joen taa, a sielläh niitty on!

— Se on kosken alla, on laskettava koskesta. Takana on jyrkkä kallio, ei pääse sieltä maitse, eikä tällä puolen ole kosken alla venettä.

Venäläiset näkyivät pahoin epäilevän, olikohan pikku pojassa koskenlaskijaa.

Mutta venhe kiiti yhä vinhemmalla vauhdilla koskenniskaa kohden, oli myöhäistä ottaa häneltä melaa

pois, jos kukaan heistä olisi edes pystynyt sitä hoitamaan.

Pelokkaalla ihmettelyllä tuijottivat venäläiset pikku Mikiin, joka seiso venheen perässä aivan kuin yhtenä ainoana tuikeana katseena, tähdäten heidän ylitseen.

— Alas, pitkäksenne venheen pohjalle! huusi Miki. En näe muuten ohjata venettä koskessa. Pian pitkäksenne!

Hengenvedossa tottelivat venäläiset hätiköivää käskyä.

Kaikki vainolaiset makasivat suinpäin venheen pohjalla. Miki yksin seiso perässä mela kädessä. Hän yksin näki, että venhe viiletti aivan aivan kallion kärkeä kohden. Oli laskettava lähitse, että jaksaisi hypätä, kun perä ehti kohdalle. . . .

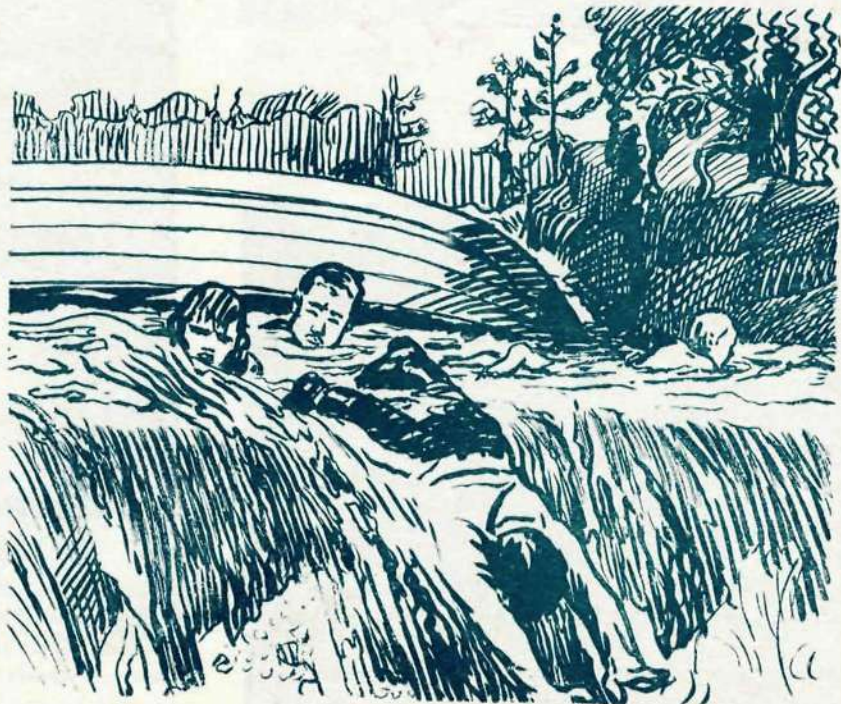
Hän laski liian lähitse. Niin likitse, että venheen laita heittyi kallion kärkeen. Venhe kaatui. Venäläiset suinpäin jokeen. Vesi vei heitä mukanaan. Vesi vei heitä putouksen tyrskyihin. He olivat veden vallassa. Kuului vain hätähuutoja ja hengenhätäisten pomi-loimista.

Vedessä oli itse Mikikin. Mutta hän oli paras uimari koko tienoon pojista. Muutamin rivakoin vedoin pääsi hän vuolaasta niskavirrasta rantapyörteeseen ja väänsihantakivelle. Siitä hän tähyisti koskenniskalle, josta vesi näytti putoavan pohjattomaan syvyyteen.

Hän ei nähnyt enää ketään. Koski oli vihovenäläiset niellyt. Isä ja äiti olivat pelastetut. Oli riennettävä vain kotiin päästämään Iha siskoa pintehistä.

Illalla, kun väki tuli niityltä kotiin, näkivät he tallin edessä kuusi vierasta hevosta, joiden haltijain Miki tiesi hukkuneen koskeen. Miki ja Iha olivat sirpillä leikanneet hevosille pientaresta heiniä.

Lauri Sauramo.

(Jatkoa kahden lehden takaa.)

Vaan mummo lohdutti häntä ja antoi lähettile munan käs-
kien tämän antaa se pojille. Poikien tuli pitää se päivin
ja öin aina luonansa. Lähetti lupasi toimittaa asian.

Mutta tämä muna oli merkillinen. Se osasi sanoa kaksi
sanaa: „Kyllä” ja „emme”. Pojat kovin ihastuivat lahjasta.
Päivin he sen kanssa leikkivät ja yöksi piiloittivat sen pään-
alusen alle.

Kun pojat nukkuivat, hiipi noita oviverhon taakse ja kysyi
sokerin makealla äänellä: „Nukutteko rakkaat lapseni?”
Muna vastasi heti: „Emme”. Aivan aamunkoittoon asti
noita seisoi oviverhon takana tavantakaa kysyen, josko pojat
olivat nukkuneet, mutta muna aina vastasi: „Emme”. Toi-
sena yönä noita taas hiipi verhon taakse, mutta taaskin
muna kertoi entiset sanansa, eikä noita uskaltanut mennä
sisälle. Kolmantena yönä pojat tuskin olivat ehtineet nuk-
kua, kun noita jo oli verhon takana kysyen: „Nukutteko lap-
seni?” Vastausta ei kuulunutkaan. Poikaset olivat unoh-
taneet munan puutarhaan, pensaan alle.

Noita hiipi heti sisään ja puhalsi myrkyllistä hengitystään
heidän kasvoilleen. Pojat kalpenivat paikalla ja tulivat
kylmiksi aivan kuin kuolleet.

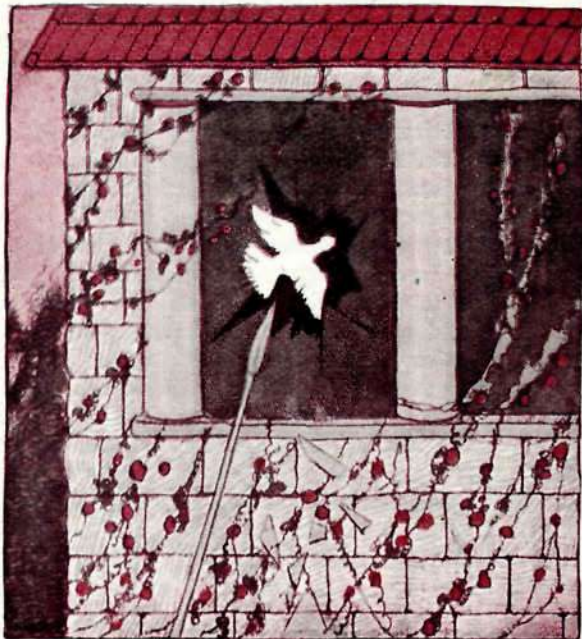

Samalla hetkellä kuningatar, poikien äiti, aavisti lapsiensa
kohtalon. Kauhuisaan hän kaatui maahan ja muuttui heti
valkokyyhkyksi. Pujahhti ulos ja alkoi lentää kuninkaan lin-
naa kohti. Aamulla kuningas heräsi ja lähetti palvelijansa
kutsumaan poikia luokseen. Palvelija ilmoitti, että pojat
ovat yöllä kuolleet. Kuningas sen kuultuaan rupesi katke-
rasti itkemään. Itkemään hyrähtivät myöskin linnan pal-
velijat, sillä kaikki pitivät pojista. Olipa noitakin itkevinään.

Viimein saapui valkokyyhky kuninkaan linnalle ja rupesi siivilläään pieksemään ikkunaruujuja, koettaen päästä lastensa luo.

Kyyhkysen nähtyään noita kalpeni ja huusi kauhistuneella äänellä: „Ajakaa pois kyyhky, älkää päästäkö sitä kammioon!“.

Yksi vartioista rupesi sitä keihäällään ahdistamaan, mutta rikkoi vahingossa ikkunaruujuun. Kyyhkynen pujahti reijästä sisään, putosi permannolle ja muuttui jälleen ihmiseksi.

Äidin kyneleet herättivät poikaset jälleen eloon. He heittäytyivät iloisina äitinsä syliin. Samassa astui kuningaskin kammioon, näki kuningattaren ja tunsu heti oikean puolisonsa. Mutta noita pakeni taakseen katsomatta omaan valtakuntaansa.

Ja niin asui onni taas kuninkaan linnassa, ja kauan säilyi tarina Valkokyyhkystä kansan muistossa.

Havaintoja työmuurahaisista.

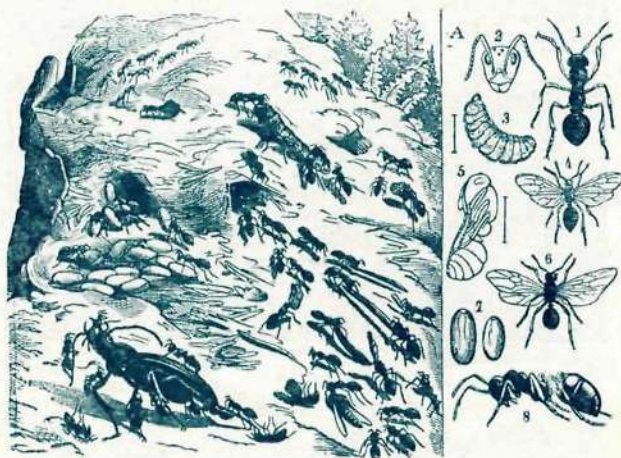
Metsän siimeksessä tuuhean kuusen alla kohoaa kekomuurahaisen pesä valtavana kumpuna. Se on ollut siinä jo miesmuistoisista ajoista saakka. Sen pienet asukkaat näyttävät hallitsevan koko seutua, niitä kulkee suurin joukoin pesästä erisuuntiin lähtevillä muurahaispoluilla, niitä kiipeilee puiden rungoilla, kivillä, kannoilla, kaikkialla. Ja kuitenkin on niitä pesässä ja pesän pinnallakin sadottain, tuhansittain. Kaikki ovat ne liikkeessä, kaikilla näyttää olevan tärkeä tehtävä tuossa miljoonavaltiossa. Tuossa kantaa joku raskasta taakkaa: kuivaa oksan palasta, havuneulasta, kaarnan halkeamasta irrottamaansa pihkapalasta tai mitä lieenekään, ja päämaali näyttää olevan tuo jo ennestään miehen korkuinen pesäkumpu. Monta on pulmaa edessä ja matka on pitkä, mutta taakkaa, niin iso ja painava kuin se onkin, ei sovi jättää tielle. Se on sinne saakka saatava vaikka kivien ja kantojenkin yli. Pahimpana esteenä ovat kaikenlaiset risut ja varvut, joita saa kaartaa yhtenä tai kiivetä niitä myöten ylös ja alas. Senpätähden ovat muurahaiset yhteisvoimin raivanneet pois kaikki esteet koko siltä alueelta, jolta ne hakevat pesäaineksia ja kokoovat jokapäiväisen leipänsä; ne ovat rakentaneet maanteitä. Niillä ne nyt liikkuvat esteettömästi. Isompaa tikkua, muurahaisen kokoon nähden vallan jättiläistukkaa, kiskoo pari kolme työlläistä ahkeraan toinen vetäen toinen työntäen ja nostaten, ja kaikki menee eteenpäin aika kyytiä. Jotkut ovat löytäneet ison perhostoukan, jonka kiskomisessa on paljo puuhaa. Joku kantaa reippaasti pientä viheriäistä lehtikirvaa kuin kallista saalista ainakin. Onpa jollain kuollut toverikin suussansa. Ja jos jalallaan tallaa muutaman muurahaisen kuoliaaksi, ottaa ensimmäinen paikalle sattunut sen leukoihinsa ja lähtee kulettamaan pesäänsä. Sattuupa joskus iso kovakuoriaisenkin sammalikosta tulemaan muurahaisten poluille. Mutta sitä sen ei olisi pitänyt tehdä. Heti hyökkää koko joukko muurahaisia sen kimppuun tarttuen sen jalkoihin ja jarruttavat vastaan minkä jaksavat. Toiset koettavat purasta sen tuntosarvia, jotkut riippuvat kiinni leuoissa ja muutamat ovat kiivenneet ikäänkuin painolastiksi sen selkään. Kovakuoriaisparka on kuole-

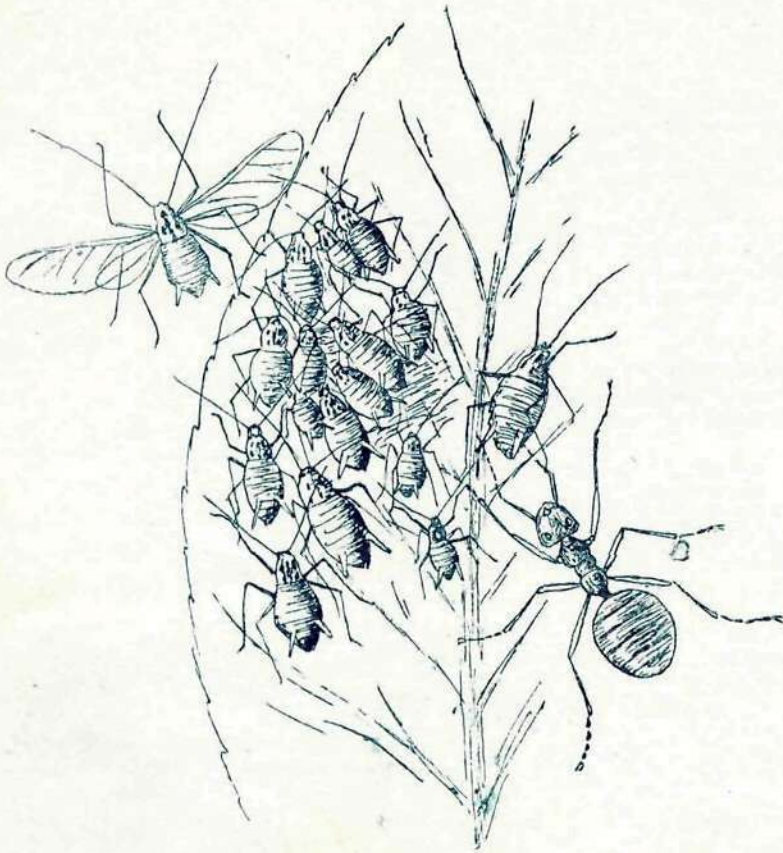
Kekomuurahaisen pesä.

man oma, sillä puremiinsa haavoihin ovat muurahaiset ruiskuttaneet kirpeliä happoa, jota erityiset rauhaset niiden takaruumiissa erittävät. Hetken aikaa se vielä potkii ja ponnistaa, mutta kohta alkaa sen kulettaminen pesään joko kokonaisena tai palasina.

On vallan mielenkiintoista seurata muurahaista sen pyyntiretkellä jossakin puussa ja pensaassa, jossa perhostoukat herkuttelevat lehtiä syöden. Jos saalis on liian iso ja yhdelle muurahaiselle ylivoimainen, jää se odottamaan toisia jälessä tulevia. Sen taiteiset tuntosarvet ovat huojuvassa liikkeessä ikäänkuin kutsuen tovereita avuksi, ja kun joukko on kyllin iso, käy se toukkaan äkkiä käsiksi. Leukansa iskevät muurahaiset uhriinsa, kaartavat notkean ruumiinsa vuodattaen happoa vasta puremaansa haavaan. Toukka säikähtäneenä käyristää itseään ja heiluttaa ruumistansa sinne tänne ikäänkuin riuhaistakseen itsensä irti vainoojistaan tai vaikkapa pudotakseen alas maahan. Mutta muurahaisen jalat eivät luista, ja saalis on vahvasti kiinni leuoissa. Toukan voimat pian loppuvat; se ei enää putkella, ja nyt voivat muurahaiset lähteä sitä kulettamaan. Suurta mielenmalttia ja varovaisuutta kysyy semmoinen työ, sillä saalis on kuljettajiansa monta vertaa raskaampi, matka pystysuoraan alas, kaarna rösöpintainen ja hal-

Muurahaisten hommia. Oikealla 1 ja 8 työmuurahaista, 2 pää edestä katsottuna, 3 toukka, 5 kotelo, 7 kotelokoppia, 4 kuhnuri, 6 naaras.

Muurahainen hyväilemässä lehtiään.

keamia täynnä. Usein näkee yhden ainoan muurahaisen pitelevän koko taakkaa riipuksissa toisen rientäessä toisesta päästä vastaanottamaan, ja vain harvoin sattuu, että kuljettaja saaliinensa putoaa alas sitä kuitenkaan hellittämättä.

Samoin menettelevät muurahaiset löydettyään etanan, madon tai minkä pikkueläimen tahansa; kaikki kelpaa, kaikki kuletetaan pesään. Ja siellä on paljon syöjiä: koko joukko muurahaisia, jotka eivät koskaan itse hae ruokaansa, vaan syövät ainoastaan toisten, pyyntimiesten tuomaa saalista. Myöskin on pesässä kuhnureita ja ahnaita toukkia, jotka ovat ruokittavat pesään kannettujen pikkueläinten nesteellä. Tietysti pyyntimiehetkin saavat osansa, mutta

ahnaita ne eivät ole, kuten voisi luulla siitä tavattomasta kiihkeydestä, jolla ne esim. käyvät sokeripalaseen käsiksi. Niillä on paitsi varsinaista maha-laukkua erityinen kupu n. s. sosiaalinen maha, johon ne imevät kaiken sen nesteen, minkä sitten jakelevat muille yhteiskunnan jäsenille. Ja kokeilla on voitu huomata, että vasta sitten kun tuo sosiaalinen maha on täysi, nielevät ne omaankin mahaansa jotakin. Muurahaisvaltiossa ovat pesä ja sen muut asukkaat kaikki kaikessa, vasta toiseen sijaan asettavat ne itsensä. Lähimmäisen rakkaus on muurahaisten kesken kohonnut huippuunsa.

Eräässä pajupensaassa vähän matkan päässä on muurahaisia aivan mustanaan. Siellä ne varmaankin hoitavat karjaansa. Ja aivan oikein, pensaan lehdissä näemme pieniä siivottomia hyönteisiä, jotka tuskin pääsevät paikastansa liikkumaan. Niiden pulleasta takaruumiista harittaa pari pitkää putkea, imukärsä on syvällä lehden kudoksessa ja hennot tuntosarvet huojuvat hitaasti sinne tänne. Muurahaiset hyörivät niiden ympärillä, hyväilevät niitä sarvillansa kuin lypsänään ryhtyvä karjapiika käsillensä. Ja hyvillään tästä laskee kirva makeat ulotuksensa, lehdelle. Muurahaiset, jotka ovat makealle hyvin halukkaita, nuolevat sitä sosiaaliseen mahaansa voidakseen jakaa sitä nälkäisille ja tarvitseville. Pajupensaassa juurella joku heikko toveri yrittää päästä ylös, mutta voimat eivät riitä. Ilmeisesti on sillä nälkä, sillä tuntosarvet ovat kummallisessa asennossa ikäänkuin pyytäen. Ja turhaan sen ei tarvitsekaan rukoilla; ensimmäisen alas tulevan muurahaisen nähdään antavan sille suuta ja varmaankin myös osan keräämästään nesteestä.

Kun leppäkerttu, kaikille tuttu kupera kovakuoriainen, lentää pajun lehdelle kirvoja syömään, ruiskuttavat nämä putkistansa kirvelevää nestettä vihollisensa silmille, ja se pilaa varmasti ruokahalun.

K. E. Kivirikko.

Hiiriä pyydystämässä.

Katsoppas kummaa, virkkoi Miiri,
tuopa on oikein lystikäs hiiri,
sarvetkin päässä on sankarilla
juuri kuin pääsillä puskurilla.
Oivan palstin ma siitä saisin,
kun siihen koskea uskaltaisin.

Se sarvekas vastaa: kaikki ne tässä
ovatkin hiiriä pyydystämässä!
Vlen tyhmä sä oot, sen huomaa kyllä,
näin kaunisko takki ois hiirellä yllä?
Ja jalassa näinkö kiiltävät saappaat!
Vai minut sä paistiksi suuhusi kaappaat!
Koitappas koskea, sarvilla pukkaan
ja kymteni isken pörrötukkaan.
Oon suurempi herra kuin hiiri vainen,
min' olen koppakuoriainen!

I. H.

Pieni metsämies.

Pien' Lauri läksi metsäillen,
hän pisti päähän myssyn
ja miehen lailla kätehen
hän otti jousipyssyn.

Hihei, nyt näätte sankarin,
hei, tulkaa, jänöjukat!
Saa tulla vaikka karhukin
ja vaikka korven hukat.

Näin hihkuen ja huudellen
hän kulkee teitä karjan,
hän maistaa mettä lähtehen,
syö mättähältä marjan.

Kas honganoksa heilahtaa,
käy rapse: rati, riti.
Nyt Laurin pyssy paukahtaa,
ja läheltä se piti.

— Ah voi, se onkin orava,
suo anteeks — karhuks luulin,
kun ripsetta ja rapsetta
ma hongikosta kuulin,

— Ei, karhu astuu raskaammin,
kuin minun pieni jalkan',
vaan kosk'et, kosk'et ampunut,
niin tästä saat sä palkan.

Ja käpy kaunis singahtaa
juur' kohti Laurin nenää,
ja Lauri lupaa: oravaa
en ammu koskaan enää.

Vaan jänö virkkaa hädissään:
— Ken metsämiesi lienet,
saat multa viedä vaikka pään,
vaan säästä pojat pienet.

— En poikiasi ammu, en,
ma ammun korven hukkaa.
Ja jänö Laurin etehen
tuo monta poikarukkaa.

— En ammu ainoata, en,
vaikk' oisi niitä sata!
Ja kaikki pienet Laurillen
ne tekee kunniaita.

Nyt kääntyy Lauri lähtemään:
— Vaan mikäs tumma tuolla?
Ja sankar' suuri säikähtää,
niin ett' on aivan kuolla.

Se kontio kai karvainen
mi metsikössä makaa,
vaan sankar' luonnon rohkaisee
ja ampuu kiven takaa.

Huhei, nyt turkkiin tuuheaan
se lentää Laurin nuoli.
Ei liiku peto paikaltaan,
se varmaan siihen kuoli.

Nyt Lauri kiittää kotihin
ja kertoo sankarmiellä:
— Ma ammuin metsän karhunkin,
se kuolleena on siellä.

Vaan kun on ilta ehtinyt
ja karja kotiin liikkuu,
niin ruskolehmän kyljessä
se Laurin nuoli kiikkuu.

I. H.

Niin joutuu ahon laitahan
se pieni pyssymiesi,
ja siinä alla katajan
on jänön kotiliesi.

Nyt kanervikko rapsahtaa,
hän näkee selän harmaan,
ja taaskin pyssy paukahtaa
— se korven hukka varmaan.

Retki pohjoisnavalle.

Joulupuuta pikku Kerttu,
armas, hellä herranterttu,
katsoo ihastuksissaan.
Kuin nuo valot loistaakaan!

Entäs, entäs sitten noita
namusia makeoita!
Niitä riippuu kuusessa
useimmalla oksalla.

Katsoo Kerttu nyppysuinen,
soker-porsas pikkuruinen,
valmistama Fazerin,
hänesiä on herttaisain.

Vielä kun on hiljaa talo,
sammuksissa jouluvalo,
puhtahalla vuoteellaan
pikku Kerttu nukkuissaan

näkee unta porsahasta.
Sekös viehättääkin lasta!
Kouraansa hän riemuiten
siinä puristaakin sen.

Mut — tää ihmettä on pelkkää! —
nyt jo porsaan kynnet heikkää
päällä Pohjan niejosten,
Kerttu harteilla on sen.

Siin' on vauhti — tulkaa mukaan!
Maailmassa ennen kukaan
maikaa näin ei tehnyt lie ...
Tähtein alia kulkee tie.

Tähtein alla, päällä hankein,
pakkanen se paukkaa ankein,
hohtaa kirkas talvi yö ...
Nassun kynnet iyö ja iyö ...

(Jatkoa 2 lehden takana)

Rehellisyys maan perii.

Jo monta päivää oli Killi ollut apealla mielellä. Se hiiviskeli kiertäen kaartaa kartanoa, ei tullut maitoa latkimaan, ei välittänyt emännän maanituksista.

— Maanitelkoot vaan, vasta nyt muistavat minunkin olevan maailmassa, se ajatteli katkerasti. Minä en mene.

Pieni siro kissanpoikanen tulla hypiskeli veikeästi kohti kivi-aitaa, jolla Killi istua mökötti. Killin mieli kävi entistään mustemmaksi.

— Siinä se nyt tulee, se vieras, uusi, se, joka oli vallannut Killin paikan maitokupin ääressä, uuninpankolla, emännän ja lasten sylissä. — Tulkoon vaan kyllä minä sille näytän. Ja Killin häntä alkoi uhkaavasti pöröttyä, selkä kohota ja silmät säihkyä.

Pieni sievä Mirri astua sipsutti viattoman näköisenä Killin luo päättään hioen ja ystävällisen näköisenä. Killin mieli ehdottomasti heltyi nähdessään sen sulavat, viehkeät liikkeet. Mutta kun Mirri pääsi Killin lähelle, ojensi se äkkiä pikku käpälänsä, sivalsi vikkelaasti Killiä korvalle, sylkäsi sitä vasten naamaa ja kiipesi sitten ilakoiden lähimpään koivuun.

Killi kuohahti vihasta. Heittiö! Mutta senlainen se juuri oli. Kavala ja petollinen, aina täynnä kujeita ja konnankoukkuja. Ja kumminkin siitä koko talonväki piti, eivät sen metkuja huomanneet, Mirrin tähden olivat Killinkin unohtaneet.

Seitsemän vuotta oli Killi talossa ollut. Se muisti vielä kuin eilisen päivän kauniin kesä-aamun, jolloin he olivat saarelle muuttaneet. Veneellä olivat tulleet, isäntä souti, emäntä istui keskituhdolla tavaroitteen keskellä Killi sylissä, Iita piti perää. Iloisina he olivat asettuneet uutistalolle, jossa ei ollut vielä muuta valmista kuin tupa ja kamari. Eikä ollut koko saarella muita asukkaita kuin isäntä, emäntä, Iita, Kaunikki, Killi ja sirkka uuninraossa. Mutta se oli Killin onnellisin kesä. Sitä pidettiin kuin kukkaa kämmenellä. Usein iltasin, kun emäntä ompeli tai teki muuta pientä askarta, se sai istua hänen sylissään, sai nukkua vanhalla uuninpankolla ja kuunnella sirkan sirkutusta.

Seuraavana kesänä oli talossa jo lapsi, jota emännän piti hoivata, niin ettei hän joutanut kuin silloin tällöin Killin selkää silittämään.

— Mutta ei Killi siitä pahastunut, se ymmärsi hyvin, että lapsia pitää talossa olla, ja että niitä täytyi hoitaa.

Tuli taloon vielä toinenkin lapsi, ja se oli Killistä vain sitä hauskeempaa. Se antoi lasten vetää itseään hännästä ja retuuttaa niin paljon kuin halusivat, se ei koskaan puraissut eikä raapaissut, joskus vain surkeasti naukaisi, kun pikku Ante liian kovasti kiskoi hännästä tai korvista.

— Mutta kilttejä hän ne pojat kuitenkin olivat Killille, kun kasvoivat ja saivat ymmärrystä, ja mielellään Killi niiden iloksi kehräsi. Onnellinen Killi oli ollut, niin onnellinen ja tyytyväinen kuin vain kissa ikinä olla saattaa.

Kun taloon sitten tuotiin Piku, oli Killi siitä ensin aika tavalla ymmällä. Mutta pari päivää asiata aprikoituaan se ymmärsi, että täytyihän talossa olla koirakin ellei muutoin niin varkaiden tähden. Ja hyvinpä se Pikun kanssa tulikin toimeen, kun ensin jonkun aikaa oli molemmin puolin hampaita näytetty, muristu ja syljetty. Piku oli Killin mielestä ollakseen koira oikein siivo ja hauska, niin leikkisä ja ystävällinen. Sen iloinen tuuli tarttui joskus Killiinkin, joka muutoin oli ta-

sainen ja vakavaluontoinen. Joskus Killi ja Piku saattoivat keskenään riehakoida ja telmiä oikein rajusti. Silloin talonväki istui portailla katsomassa heidän leikkiään ja isäntä naurahti:

— Katsopas Killiä, osaapa sekin olla vallaton.

Niin oli silloin. Killi huokasi.

Entäs nyt! Eräänä päivänä tuotiin taloon uusi asukas — pieni kissanpoikanen, ja siitä lähtien oli kaikki hullusti Killin elämässä. Puhumattakaan siitä, että oli kerrassaan sopimatonta pitää talossa kahta kissaa, se oli heti alusta alkaen sotajalalla uutta toveriaan kohtaan. Se uusi näet oli ensi päivästä kuin kotonaan ainakin, se hyppeli ja nuuski kaikki paikat sellaisetkin, joissa ei Killi ollut käynyt kuin joskus vain salavihkaa. Röyhkeästi se hyppäsi isännän kirjoituspöydälle, joka aina oli Killistä ollut pyhä paikka, se työntäytyi saunaan, kun lapsia kylvetettiin, kieppui aina ja alati emännän jaloissa ja kiipesi poikien vuoteelle nukkua lekottamaan.

Ihmetellen Killi sivultapäin tätä menoa katseli. Eikö sitä kukaan toru ja kurita vallattomuuksista ja kujeilusta? — Eikös mitä — sille vain naurettiin, sitä hyväiltiin ja lempinimillä mainittiin. Mutta Killiä se ei kujeiltaan kiehtonut, Killi sitä halveksi, ja kun Mirri yritti lähennellä, lähti Killi aina pois päin kulkemaan, ei ollut koko otusta näkevinään. — Mutta siitäkö Mirri piittäsi — vielä vaimen, aina ja joka paikassa se hyöri Killin ympärillä, ja heti kun pääsi Killin lähelle, sivalsi käpälällään vasten kuonoa, puraisi hännästä tai sylki silmille.

Ja se Killiä kovimmin katkeroi, että emäntä ja lapset iloisesti nauroivat näille Mirrin ilkitöille.

Eräänä iltana, kun Killi tuli maitokupilleen, se olikin tyhjä. Killi vilkaisi Iitaan, mutta tämä ei mitään huomannut, puuhasi vain omissa töissään, niinkuin ei Killiä olisikaan. Katkerin mielin Killi aikoi hypätä uuninpankolla, tottapahan sieltä huomaavat ja antavat maitoa. Mutta siinäpä makasikin Killin tavallisella paikalla Mirri tyytyväisenä kehräten silmät viekkaasti kiiluen. Hyrr ryr minäpä maitosi latkin, pankolla makaan.

— Mutta silloin Killi sydämystyi ja raivostui, se hyppäsi säihkyvin silmin pankolle, syöksyi Mirrin niskaan, sylki ja sähisi, kynsi ja puri. Mirri päästi surkean parahduksen, ja Iita joutui apuun.

— Hyi, Killi ilkiö, teetkö pienemmälle paha, ulos paikalla, koska riitaa rakennat.

Silloin oli mitta täysi. Killi lähti ja päätti lujasti, ettei se kuuna kullan valkeana enää palaa tupaan. Se rupeaa metsäkissaksi, asuu metsässä, pyydystää sieltä saalista, juo järvestä. Ei välitä enää ihmisistä, pitäkööt Mirrinsä, pitäkööt viekkaan kissansa, joka aina salavihkaa hyppäsi pöydälle maitoa ja kermaa latkimaan.

Ja Killi nukkui sen yön nuottakoppelissa, jonka harvan katon lävitse vaalea kuu surumielisenä tirkisti.

Sen koommin ei Killi käynyt tuvassa. Se nukkui milloin missäkin, katottomassa aitassa, venekatoksessa, puuvajassa. Katkerana, nälkäisenä se metsiä samoili.

— Mutta aina välistä muistuvat entiset ajat mieleen, entiset kultaiset ajat, jolloin he elivät kolmissin, isäntä, emäntä ja Killi. Ja silloin sen valtasi vastustamaton ikävä, jalat veivät ihan kuin itsestään kartanon läheisyyteen, se saattoi tuntikausia istua kyyristyneenä jossain piilossa ja katsella pihalle. Se näki emännän punaisen

hameen vilahtelevan puutarhan ja kartanon väliä, näki lasten puuhailevan leikeissään ja veti vastalypsetyn maidon hajua sieraimiinsa.

Joskus se ei voinut haluaan hillitä, se hiipi lähemmäksi taloa, aina portaille asti, mutta joka kerran se silloin koh-tasi Mirrin, joka vallattomana leikkitteli Pikun kanssa tai laiskana lekotteli portailla päivänpaisteessa.

Ja silloin Killi vihaisena juoksi pois metsään.

Mutta pian oli ikävä taas tuonut sen kartanon lähei-syyteen. Ja kerran se hiipi aina tuvan ikkunan alle kas-

tavat, eivät ole unhottaneet vanhaa uskollista kissaansa. Tietävätpä, tuntevatpa, että aina olen ollut rehellinen.

Sen tuli niin hyvä ja lämmin olla, aurinko paistoi kirka-kaammin, ruoho oli vihannampi, taivas sinisempi. Se laskeutui ruohikolle keräksi ja kehräsi ilmoille ilonsa.

Hetkisen kuluttua Killi hiipi portaita ylös ja livahdi eteiseen. Siellä sen huomasivat lapset.

— Hei, äiti, äiti! Killi on tullut! Killi on tullut! he huusivat riemastuen. Ja kantoivat Killin tupaan.

Emäntä silitti Killin selkää.

vavien ruusupensaiden varjoon ja kyykistyi siihen katso-maan leikkiviä lapsia. Silloin se kuuli kummaa.

— Vai sinä, Mirri, pöydälle kiipeät ja kermaa latkit kirnustani. Mene täältä matkaasi!

Iita ilmestyi portaille Mirri kainalossa ja vitsa kädessä. Ja Mirri sai päristelystään ja naukumisistaan huolimatta aika selkäsaunan.

— Killi ei koskaan käynyt pöydällä ruokia maistele-massa, kuului myös emännänkin ääni.

— Niin mitäs Killi, se onkin tykkänään toisenlainen.

— Mutta missähän se Killi kuljeksi. Oikein sitä on ikävä, jatkoi emäntä ja meni sisään tupaan.

Killin sydän hätkähti. — Kehuvat minua, vielä muis-

— Missä olet, Killipaha, niin kauvan kuljeskellut? Hui kissaa, kun ei muista kotiaan. Ja laiha sinä olet. Iita, annappas Killille oikein runsaasti maitoa.

Ja Killi joi taas vanhasta maitokupistaan, joi ja keh-räsi siinä välillä.

Sitten se päättävästi hypähti uunin pankolla entiselle sijalleen ja vaipui sikeään uneen. Se oli taas kotona.

Siitä päivin oli Killi vallannut entisen paikkansa ta-lossen eikä siitä enää luopunut. Mirri sai pysyttäytyä syr-jemmällä, ja kun Iita vielä pari kertaa tapasi sen pöydällä ruokia maistelemassa, antoi hän sille aimo löylytyksen.

Sen jälkeen Mirri enimmäkseen majaili renkituvassa.

Anni Swan.

(Jatkoa 2 lehden takaa)

Laukka loppuu — kapin, kapin!
Tässä velhovanhus Lapin
asuu tonttuperheineen
luona pohjan iljanteen.

Vieraan tulon kuuituansa
kaikki koko tonttukansa
kesken joulujuhlansa
ulos rientää ovesta.

Ihmeellisen ratsastajan
velho vastaan eessä majan
ystäväinä ottavi,
pirttihinsä saatiaapi.

Tää on ihme tuhat kertaa!
Siell' on joulu, jonka vertaa
Kerttu vielä päällä maan
ei oo nähnyt milloinkaan.

Kuusen liekit loimottavat,
tervassoihdut roihuavat,
tontut hääää mielissään,
istahtavat ympyrään.

Eikös ookin komeata?
Liedellä on suuri pata,
joulupuuron pehmentää,
Kertiukaan ei ilman jää.

Päättyy pirtin juulahetki,
alkaa taas öinen retki,
alla tähtein välkkyvään
pohjaan korkeahan päin.

Vaan nyt tyttö saakin seuraa,
valjasteiaan kaksi peuraa,
karhun taijaan lämpimään
Kerttu sitten kääritään.

Korvat, posket punahuulet
peitetähän, ettei tuulet,
raju pohjan puhuri
niitä kovin kynsisi.

Velhon rinnall' on hän reessä,
ummen-oljustajat eessä
tuulen lailla kiitävät,
niinkuin linnut liitävät.

Ja kuin loppumaton satu
jatkuu kirkkaan-liukas latu,
jolla tontut vikkelat
heidän jälkeen hiihtävät.

Hyistä pohjoisnapaa kohti
riensi he, ja hanki hohti
huikaisevan valkoisna
revontulten loimussa.

Nyt siit' ollaankin jo täällä
kaikkein kylmimmällä jäällä;
meri kolkko, rannaton,
heidän edessäs on.

Siitä kohoo jäiset saaret,
yllä räiskyy valokaaret,
mursut uiskentelevat,
kämpii karhut puhtahat.

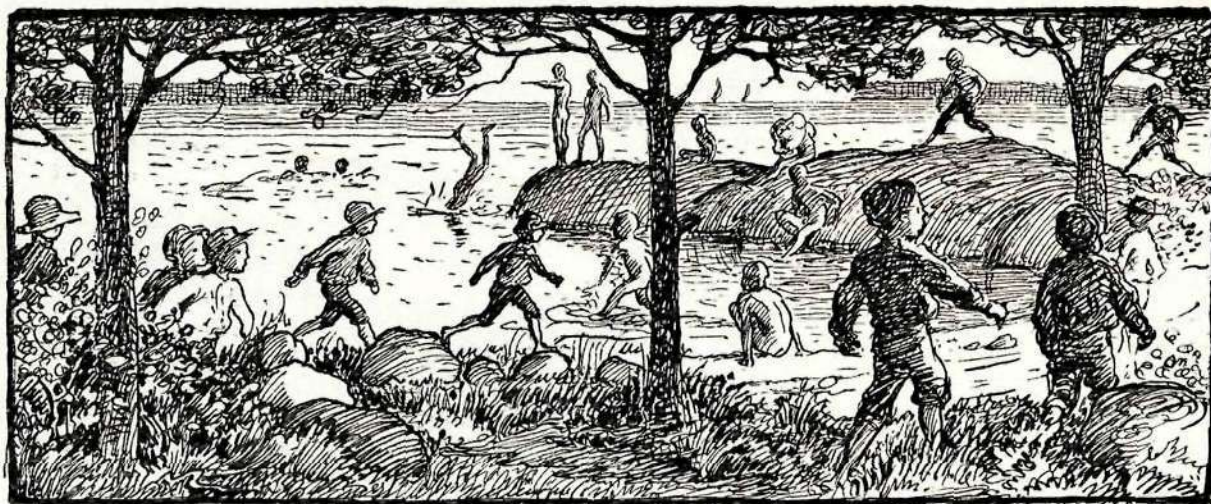
Yöhyt hohtaa juhlaivalkein,
tuuli soittaa täysin palkein,
taivas-laki julistaa
korkeudesta kunniaa.

Jo on Kertun maika tehty,
pohjoisnavan seudut nähty;
taas hän istuu harteilla
oman rakkaan nassunsa.

Kynnet sen lyö kipin-kapin.
Kahden puolen tontut Lapin,
huimapäiset hiihtäjät,
roihiin tietä näyttävät.

Niin nuo saattajansa sievät
Kertun kotisänkyyän vievät;
siinä havahtuvi hän —
soker-porsas käissähän.

Retkeily.

»Hei, pojat! Hei, Hannes ja Heikki ja Teppo ja Taavi, Pekot ja Mikot ja mitä te kaikki olettekaan nimiltänne, uimaan! Uimaan, pojat, uimaan!» Niin kuului opettajan kantava ääni järven rannalta. Ja metsän rinteellä näkyi poikia joka haaralta kiiruhtavan rannalle päin.

Opettaja Tarmolan partiopojat olivat tehneet retkeilyn kaupungin läheiselle maatilalle, jonka haltija oli mielihyvällä suostunut opettajan pyyntöön retkeilytoimeenpanemiseen hänen alueellaan. Ehdoksi oli hän kuitenkin pannut sen, että pojat samalla tekisivät jonkinverran hyödyllistä työtä, jolloin vielä saisivat ateriankin palkakseen.

Työ oli nyt tehty. Metsää oli puhdistettu, kuivia oksia karsittu puista ja risut koottu läjiin, jotka myöhemmin poltettaisiin, kun maa sattuisi olemaan siksi märkä, että uskaltaisi panna tulta metsään. Nyt ei ollut pitkään aikaan satanut, ja maa oli niin kuiva, että sammalet jalkojen alla ritisivät, eikä siis voitu risuläjiä sytyttää. Se ilo oli jätettävä toiseen kertaan.

Kello kahdeksi opettaja oli sanonut tuovansa pojat talon pihalle aterioimaan, ja nyt oli toinen tunti jo alussa. Pojat olivat työstä hiessä, ja käsiin oli männyn oksista tarttunut pihkaa. Peseminen ja uiminen olivatkin siis erittäin hyvin paikallaan, ennenkun leipäkannikkaan käsin käytäisiin.

Poikia vilisi jo rannalla. »Levähtäkää hetkinen ja hillitkää itsenne!» sanoi opettaja. »Ei ole hyvä vallan palavissaan mennä uimaan.» Pojat eivät kuitenkaan malttaneet olla itseään riisumatta jo täysin alastomaksi asti. No, olihan lämpöinen ilma, ja siinähan hikikin päivänpaisteessa pikemmin kuivi, kun eivät vaatteet olleet esteeksi.

Uimapaikka oli mainio, puhdas hiekkaranta miltei niinkuin meren rannikolla, ja sitten pikkunen kallion niemeke, jonka juurella oli vettä siksi paljon, että hyvät uimarit saattoivat siitä heittäytyä järveen ja sukeltaa. Pojat olivat innoissaan.

»Emmekö jo saa hypätä?» kysyttiin useampaan kertaan. »No ehkä jo saatte», virkkoi opettaja vihdoin. »Mutta ei saa kovin kauas rannasta uida, siellä saattaa olla syvääkin.»

Nytkös oli ilo ja riemu! Mikä juoksi veteen loivasta rannasta, mikä heittäytyi siihen kallion kärestä; mikä ui vatsallaan, mikä seljällä, mikä mitenkään. Mutta kaikki olivat äänessä. »Katso, miten minä uin!» kajahti useamman suusta. »Minä sukellan silmät auki», huusi joku. »Minä voin uida vaikken käsiä liikuta ollenkaan» kehui taas toinen. Niin siinä leikittiin ja loiskittiin.

Tarmola itse seiso i kallion niemekkeellä tähystellen ja tuontuostakin varotellen, etteivät pojat menisi niin kauas, ettei jalka tavottaisi pohjaan. Mutta hälinä oli suuri ja ääntä paljon. Kuka siinä riemun riehussa saattoi opettajan varottavaa kehotusta erottaa!

»Ei saa sukeltaa järvelle päin; sukeltakaa aina vain rannalle päin, ettette liian syvälle joudu!» huusi Tarmola kovalla äänellä.

Samassa hän huomasi, että joku siellä oli uinut kovin kauas rannasta. Se oli Simo, hyvä uimari, joka nytkin tahtoi taitoaan näyttää. Opettaja asetti kätensä torveksi suunsa eteen ja huusi: »Simo, tule pois likemäksi, elä niin kauas menel!»

Simo oli silloin jo itsestäänkin pysähtynyt sekä ruvennut vettä polkemaan ja huusi rannempana oleville tovereille: »Katsokaa, kuinka minä voin pysyä veden pinnalla käsiä liikuttelematta!» Ja todisteeksi siitä kohotti hän molemmat käsivartensa suoraan ylöspäin; eikä hän siinä innossaan omalta ääneltään opettajan kehotusta kuulutkaan.

Usea pää kaantyi sinne päin, mistä Simon ääni kuului. Mutta mikä tulikaan Simolle? Hänen käsivartensa herpaantuivat ja huuto taukosi. Herra varjelkoon! Simo vajosi syvyyteen.

»Simo hukkuu, Simo hukkuu!» »Opettaja, opettaja, Simo hukkuu!» kajahti moniääninen hätähuuto, ja kauhuissaan useammat pojat kiiruhtivat rantaan.

Opettaja oli heti havainnut Simon tilan arveluttavaksi. Silmänräpäyksessä hän oli riisunut enimmäkseen vaatteet yltään ja heittäytynyt järveen, uiden Simon avuksi, minkä ehti. Sillä aikaa Heikki ja Teppo, jotka sattuiivat olemaan Simoa lähimpänä silloin, kun hän rupesi vajoamaan aaltoihin, olivat kohta rientäneet avuksi. Teppo, joka oli sukkela sukeltamaan sekä oli

oppinut pitämään silmänsä auki sukeltaessaan, huusi Heikille: »pysy sinä, Heikki, hetkinen tässä, niin minä sukellan ja katson, missäpäin Simo on». Ja samassa Teppo hävisi kuin kala syvyyteen.

Tuskallista oli Heikin nyt siinä uuden odottaa; niin sanomattoman pitkältä tuntuivat nuo muutamat sekunnit, joina Teppo oli veden alla, ja Heikki pelkäsi, että Teppokin nyt jäisi sinne. Vähän matkan päässä Teppo jo kuitenkin taas näkyi nostavan päänsä veden pinnalle. Hän veti pari kertaa syvään henkeä ja huusi jälleen: »Täällä hän on, tule tänne!» Ja taas hävisi Teppo veden valtaan.

Mutta nyt ei hän siellä kauan viipynytäkään. Hetki sen vain, ja taas oli Teppo tullut näkyviin vetäen Simoa toisesta käsivarresta mukanaan veden pinnalle. Nyt oli Heikki siinä vallan likellä ja otti Simon huostaansa, joten Teppo pääsi vähän puhaltamaan ja levähtämään.

Heikki kiersi vasemman käsivartensa Simon rinnan ympäri hänen vasemman kainalonsa alitse, kannattaen hukkuneen hervotonta ruumista omalla rinnallaan niin, että Simon pää pysyi veden pinnan yläpuolella ja souti itseään oikealla kädellään rannalle päin. Teppo oli kohta taas jo siinä vieressä kannattaen hänkin puolestaan toisella kädellään Simoa, niin että pää pysyisi veden yläpuolella.

Nyt oli opettajakin jo ehtinyt vastaan; eikä siinä enää ollutkaan niin syvää; jalat jo ylettyivät pohjaan. Tarmola asettui seisovilleen ja otti Simon syliinsä. Heikki kannatti Simon hervottomasti riippuvaa päätä ja Teppo auttoi vielä lisäksi kannattaen jaloista. Ja kiireimmän kautta astuttiin rantaan.

Kohta oltiin kuivilla, jossa suuri lapsijoukko itkut silmissä odotti. »Tehkää tilaa, lapset!» kuului opettajan varma ääni. Noustiin sen verran rannalle, että päästiin nurmikolle. Opettaja asetti Simon maahan mahalleen, samalla sanoen lähinnä seisoville: »Antakaa takkinne tänne!» Ne hän heti sai. Sitten opettaja kääri kahdesta takista kovan makkaran, ja pani sen Simon rinnan alle, niin että se kohta tuli vähän ylemmäksi ja Simon pää tuli riippumaan vapaasti. »Näin on tehtävä, pojat, jotta hukkunut saa vapaasti ilmaa sieramiinsa ja suuhunsa.» Simon käsivarret opettaja asetti hänen otsansa alle pään tueksi.

Sitten opettaja asettui haarasäärin polvilleen Simon jalkojen yli ja ojensi molemmat käsivartensa kahden

puolen Simon vyötäisiä asettaen kätensä niille kohdin hänen selkäänsä, jossa alimmat kylkiluut tuntuvat. Sitten hän vitkaan, mutta voimalla painoi Simon rintaa, niin että rintakehä kävi ahtaammaksi ja työnsi keuhkoista ulos sinne mahdollisesti tunkeutunutta vettä ja ilmaa myöskin; sitten hän vuoroin taas veti kätensä taaksepäin niin että rintakehä luonnostaan pääsi laaje-

nemaan ja vetämään raitista ilmaa keuhkoihin. Jälkimäistä tempua tehdessään sanoi opettaja: »Näin pakotetaan rintakehä laajenemaan ja vetämään ilmaa keuhkoihin.» Ja taas painoi opettaja Simon rintaa uudelleen, sanoen: »Näin pakotetaan rintakehä supistumaan ja työntämään keuhkoista ilmaa ulos.»

Opettaja sanoi tätä menettelyä tekohengittämiseksi ja jatkoi sitä taukoamatta hyvän aikaa, tehden samat liikkeet aina noin 15 kertaa minuutissa, tai, niinkuin hän sanoi; »Niin tiheästi, kuin tavallinenkin hengitys käy.»

Silloin tällöin kuului opettajan tyyni ääni; muuten vallitsi hiljaisuus lasten joukossa, jotka vähitellen olivat jo taas pukeutuneet. »Simo avasi silmänsä!» huudahti Tapio äkkiä, ja kaikki kiinnittivät heti katseensa Simon silmiin, jotka kuitenkin jo taas olivat painuneet umpeen.

»Ollaan pojat toivossa, että Simo vielä virkoo», sanoi vain opettaja säännöllisesti jatkaen samojen hengitysliikkeitten antamista yhä edelleen ja lisäsi: »Täytyy näin jatkaa tekohengitystä siksi, että hukkunut itsestään jo hyvin hengittää; sitä saa usein tehdä neljännekseninkin ja kauemminkin aikaa, ehkäpä puolikin tuntia. Jos ei siinä ajassa tukehtunut virkoa henkiin, niin saa onnettoman jättää rauhaansa; ei hän sitten enää ole pelastettavissa.»

Tuskin oli Tarmola ehtinyt tämän sanoa, niin Simo vähän liikahti ja teki jonkinlaisen huokaavan hengitysliikkeen taas hetkeksi avaten silmänsä, mitkä hän kuitenkin jälleen ummisti. »Simo alkaa tointua», virkkoi opettaja värähtelevällä äänellä, ja vesihelmi putosi Simon poskelle. Ilonkyynel näet pääsi opettajan silmästä hänen havaitessaan, että Simo, joka jo oli ollut niin lähellä kuoleman kieliä, alkoi virota. Kuitenkin opettaja vielä jatkoi liikkeitään suoden aina silloin tällöin Simolle itselleen tilaisuuden huoasta, mikä toistaiseksi vielä kävi hyvin epäsäännöllisesti.

Kotvan kuluttua avasi Simo silmänsä jälleen kääntäen katseensa opettajaan päin. Hän heräsi niinkuin unesta eikä tajunnut aluksi, missä hän olikaan ja mitä oli tapahtunut. »Antakaamme Simon nyt vähän levähtää» sanoi opettaja. »Peitetään vain joillakin vaatteilla, ettei hänelle tule vilu.»

»No pojat, ettekö jo tule ruualle», kuului kimakka ja iloinen ääni ylempää metsän rinteeltä. Ääni oli tilanhaltijan, joka oli ilomielin nähnyt, kuinka puhtaan jäljen partiopojat olivat metsään jättäneet ja tahtoi nyt heitä siitä hyvästä työstänsä kiittää.

»Menkööt vain», virkkoi Tarmola. »Mutta antakaas olla, minä sanon pojille jonkun sanan». Ja opettaja lausui tyynellä äänellä. »Kuulkaa pojat! Meille oli käydä huonosti tänään, ja likellä oli, että kovin suruisina olisimme saaneet kotiapäin kääntyä. Syynä tuohon äskeiseen tapahtumaan, joka oli viedä hengen Simolta, on osaksi tuossa turhassa kilpailussa, mikä poikain kesken usein vallitsee. Mutta meillä on nyt myöskin ilon syytä, paljonkin ilon syytä. Simo on pelastunut tapaturman uhkaavasta onnettomuudesta. Ja Tepon ja Heikin ansioksi on luettava, että Simo ei tullut kovin kauan olleeksi veden vallassa, vaan vielä saatiin virkoamaan: Reippaasti menettelitte Teppo ja Heikki rientäessänne Simon avuksi. Niin pitääkin aina menetellä, tyynesti ja hätäilemättä tehdä se, mikä milloinkin on tarpeen toverinsa ja yleensä lähimäisensä auttamiseksi.»

Max Oker-Blom.

„Malk' illan rusko-auerman käy lento joutsenten”.